

Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar
Új- és Jelenkori Magyar Történelmi Tanszék
ELTE Történelmi Intézet

BICSÉRDY BÉLA ÉS A BICSÉRDYZMUS

szakdolgozat

Készítette: Áprily Zoltán, történelem szak

Témavezető: Zeidler Miklós adjunktus

2008. tavasz

Tartalom

Köszönetnyilvánítás	03.
1. Bevezetés	04.
2. 1 Születés, család, gyerekkor	05.
2. 2 Betegség, önképzés időszaka, atlétika	07.
2. 3 Az ideológia, világnézeti kérdések	10.
2. 4 Feleségei, gyermekei	17.
2. 5 Fogarastól Budapestig	19.
2. 6 Emigráció, halálának körülményei	22.
3. 1 Előfutárok, ötletgazdák	24.
3. 2 A bicsérdyismus a sajtó tükrében (a kezdetektől napjainkig)	31.
3. 3 A bicsérdyismus és a korabeli társadalom	33.
3. 4 A konkurencia (Mazdaznan, Magyar Vegetárius Egyesület)	36.
3. 5 Ellentábor – hívótábor (vélemények a bicsérdyizmusról pró és kontra)	39.
3. 6 A bicsérdyismus sikerének titka, hanyatlásának okai	46.
4. Bicsérdy – tanítványok és egy követő	49.
5. Összegzés	56.
Melléklet 1.	58.
Melléklet 2.	59.
Melléklet 3.	60.
Bibliográfia	63.

Köszönetnyilvánítás

Elsősorban Varga Istvánnak, a fonyódi Eötvös Károly Könyvtár igazgatójának szeretnék köszönetet mondani. Időt és fáradságot nem sajnálva mindig rendelkezésemre állt ha segítségre szorultam és hatalmas gyűjteményével jelentősen megkönnyítette a munkámat.

Nagy-nagy köszönettel tartozom Magyar Ilonának és Békés Antalnak, akik Bicsérdy Béla személyes tanítványaiként felbecsülhetetlen értékű információval láttak el a „Mester” személyét illetően.

Nagyon köszönöm Tóth Líviának önzetlen segítségét és az értékes dokumentációt. További segítséget nyújtottak: Balogh Béla, Bánszky Judit, Kalocsai Tibor, Szlifka Pál, Vadnai Zsolt, a Magyar Nemzeti Filmarchívum és a Magyar Televízió munkatársai.

Valamennyiük munkáját ezúton is hálásan köszönöm!

Bicsérdy Béla és a bicsérdyzmus

1. Bevezetés

Bicsérdy Béla a XX. századi magyar társadalomtörténet egyik legkülönösebb, hovatovább egyik legmisztikusabb alakja. A nyers vegetáriánus táplálkozáson alapuló életmód „magyar apostolának” nevét a húszas-harmincas évek Magyarországon szinte mindenki ismerte. Művei több ezres példányszámban keltek el. Csak életében több mint 2500 újságcikk jelent meg róla magyar, német, angol, cseh, román stb. nyelven.¹ A több száz, néha több ezer fős publikum előtt tartott szuggesztív előadásai olyan zajos sikert arattak, hogy egy időszakban már-már valóságos tömeghisztéria alakult ki körülötte, melynek következtében nagyon sok előadását egyszerűen betiltották.

De ki is volt valójában ez az ember, aki súlyemelésben világrekordokat állított fel és 1902-ben a világ négy legerősebb embere közé sorolták? Hogyan volt lehetséges, hogy az önmagát „Mester”-nek aposztrofáló Bicsérdy a nyerskoszt és a rendszeres böjtölés tanait hirdetve több tízezer (más források szerint több mint 100 ezer) hívet szerzett az „eszmének” abból a magyarságból, ahol a bőséges étkezés és a „húst-hússal evés” szinte tradíciónak számít/ott? Mi lehet az oka annak, hogy a még pár évtizeddel ezelőtt is extrém népszerűségnek örvendő hősünk nevét gyakorlatilag ma senki nem ismeri Magyarországon (sem)?

Dolgozatunk célja sokrétű. Először is szeretnénk egy olyan pontos és részletes Bicsérdy-életrajzot nyújtani, mely – legjobb tudomásunk szerint – eddig még nem jelent meg nyomtatásban.

Röviden be kívánjuk mutatni azt a Bicsérdy Béla által évtizedek alatt kialakított világnézeti koncepciót, mely műveiben és előadásain rendszeresen visszaköszönt, és amely nélkülözhetetlen a bicsérdyzmusnak, illetve jelentőségének megértéséhez.

Központi helyet foglal el annak a kérdésnek vizsgálata, hogy milyen hatással volt az új reforméletmód a húszas-harmincas évek erdélyi és magyarországi társadalmára.

Vizsgálat tárgyává kívánjuk tenni, milyen tényezők játszottak szerepet abban, hogy Bicsérdy Béla és tanai viszonylag rövid idő alatt óriási népszerűsége tudtak szert tenni, és

¹ Bicsérdy 1995b, 452.

mi az oka annak, hogy neve a mai magyar társadalom számára gyakorlatilag teljesen ismeretlen.

Szeretnénk bemutatni azokat a személyeket és mozgalmakat (külföldről és belföldről egyaránt), kiknek tevékenysége részben vagy egészben analógiát mutatott Bicsérdy tanaival vagy ténykedésével.

A dolgozat utolsó részében bemutatunk néhány olyan, még élő (vagy nem olyan régen elhunyt) személyt, akik Bicsérdy Béla személyes tanítványaiként igen magas kort értek meg és egy követőt, aki e reforméletmód elfogadása révén kigyógyult betegségéből.

Tanulmányunk legnagyobb célkitűzése, hogy ráirányítsa a történelemszociológia figyelmét az eddig – véleményünk szerint – méltatlanul elfeledett Bicsérdy Béla személyére és az általa képviselt bicsérdyizmusra. Reményeink szerint e dolgozat mindenkit meg fog győzni ennek szükségességéről.

2. 1 Születés, család, gyermekkor

Híres vallási vezetők és egyéb guruk esetében nem ritka dolog, hogy születésük időpontját és helyét misztikus ködfátyol lengi körül. A magát – Zoroaszter és Jézus után – szerényen harmadik nagy egyetememes „Mester”-nek tartó hősünk esetében sincs ez másképp.

Mesterházi Bicsérdy Béla 1872. március 20-án született Pesten.² Ezt azért fontos tudni, mert eddigi kutatásaink alapján még nem találoztunk olyan lexikonnal (az Új Magyar Életrajzi Lexikont leszámítva) vagy szócikkkel, amely helyesen adta volna meg a születési helyét. Az összes olyan forrás, amely Bicsérdy születési helyeként a fővárost jelöli meg, következetesen Budapestről ír, noha az ilyen néven csak 1873 óta létezik.

Persze nem csak a fővárost szokták emlegetni. Több forrásban is Fogarast említenek. Ez valószínűleg azért lehet, mivel hősünk gyermekkorát és életének tekintélyes részét valóban itt élte le. Egy helyen pedig még Zenta is felmerül születési hely gyanánt.³ Ez utóbbi tévedés valószínűleg abból adódhat, hogy Bicsérdy édesapja 1873-tól egy rövid ideig itt volt rajztanár és nincs kizárva, hogy családját is magával vitte.

² Új Magyar Életrajzi Lexikon 2001, 727.

³ Gerentsér László: *Athletika*. Nemzeti Sport, 1904. május 15. II. évf. 20. sz. 7.

Természetesen a születési időpont körül sincs minden rendben. Kétségtelen, hogy itt már jóval nagyobb konszenzus mutatkozik a különböző forrásokban, de még így is háromféle változat kering róla.

A leggyakoribb változat a már fentebb is említett születési dátum, de sok helyen olvasható az 1870-es évszám is.⁴ Legjobb tudomásunk szerint már csak egy utolsó változat létezik, ami viszont nagyon kilóg a sorból: 1871. március 30. Ez az adat a (ma már nem fellelhető) MTI-Panoráma – Sajtóadatbank internetes oldalán volt korábban olvasható.

Végül, de nem utolsó sorban szót kell ejtenünk hősünk vezetéknévének helyes használatáról is. Napjainkban ugyan már ritkábban, de régebben elég sokszor írták „i”-vel a nevét. Magától a „mestertől” tudjuk, hogy ez a kérdés mennyire érzékenyen érintette, hisz ősei Szekszárd-környéki birtokos nemesek voltak,⁵ akik egy hősies ütközetet követően Kis Bicsérd, Nagy Bicsérd és Mesterháza települések mellett az akkor igazán nagy rangot jelentő „Y”-ont kapták jutalmul nevükhöz.⁶ Bicsérdy elmondása szerint ősei mind tevékenyek voltak a közjó terén és önzetlenül dolgoztak az emberiségért. Ebből kifolyólag az „Y”-ont ő is megtartotta, ezeknek a tetteknek emléket állítandó.⁷ Nem tudjuk, hogy ebben a kijelentésében mennyi őszinteség rejlik, de ha figyelembe vesszük, hogy hősünk élete legnagyobb részét még abban az erősen tekintélyelvű Magyarországon élte le, ahol a nemesi származás nagy súllyal esett latba, akkor nem csodálkozhatunk magatartásán.

Ükapja (apai ágon) még gazdag nemesember volt, de a vagyon generációról generációra apadt, mígnem hősünk apjának születéséig gyakorlatilag el is fogyott.⁸

Édesapja, Bicsérdy János (1828-1908), korának ismert és elismert festőművésze, valamint rajztanár. A 7 évesen árván maradt, de nagy tehetséggel megáldott Jánost a Tolna megyei urak saját költségükön továbbtaníttatták, így a tehetséges ifjú immár kész művészként tért haza Münchenből. De idézzük fia szavait: „Csodálatos finomságú tollrajzai híres világkiállításokon keltettek feltűnést. A londoni nemzetközi tárlaton 1856-ban 500 font sterlingen, a bécsi 1873. évi világkiállításán 5000 forintért kelt el egy ritka darabja.”⁹ 1876-ban megbízták a Bécsi Krónika lemásolásával. E célból egy évig Bécsben tartózkodott. A másolat a Magyar Nemzeti Galéria tulajdona.¹⁰ Munkácsy Mihályt

⁴ Magyar Nagylexikon 1994, 819.

Érdekesség, hogy míg a Révai Új Lexikon Bicsérdy Béla szócikkénél az 1872-es dátum szerepel, addig az azt megelőző oldalon található bicsérdizmus címszónál az 1870-es évszám olvasható. Ld. Révai 1998, 15-16.

⁵ Bicsérdy 2003, 112.

⁶ Bicsérdy 2002a, 183.

⁷ Uo.

⁸ Bicsérdy 1995b, 365.

⁹ Uo.

¹⁰ Magyar Festők 2002, 117.

személyesen ismerte, akit (Bicsérdy szerint) színkeverésből kioktatni igyekezett, nem tartós sikerrel.¹¹ A „mester” többször is megemlíttette műveiben, hogy téves táplálkozása következtében (!), gyomorrákban hunyt el.

Édesanyja, Horváth Hermina (1850-1897), okleveles óvónő.¹² Róla gyakorlatilag semmit nem tudunk, de nála is többször megemlíti Bicsérdy, hogy helytelen életmódjának tudható be korai halála.

Öccse, Bicsérdy Tibor (1875-19??), katonai pályára lépett¹³ és egészen az őrnagyi rangig vitte. Róla még lesz szó a továbbiakban, hisz a Magyar Vegetárius Egyesület elnökeként ádáz küzdelmet folytatott testvérbátyjával, aki műveiben sohasem volt róla valami jó véleménnyel.

Az 1928-ig kiadott műveiben több helyen is olvashatjuk, hogy már 13 éves korától kezdve nagy hangsúlyt fektetett tudatos mélylélegzéseire és testfejlesztésére, melyet állítása szerint egy nap kihagyása nélkül folytatott, még akkor is, amikor súlyos betegsége rátört. Ennek némileg ellentmond a csak 2002-ben megjelent Bölcsesség Könyve, melynek tanúsága szerint 17 éves koráig nagyon gyenge volt, és csak ezután fektetett igazán nagy hangsúlyt a testedzésre.¹⁴

Többször leírja azt is, hogy már egészen fiatal korától kezdve habzsolta a különböző témájú, de leginkább természettudománnyal foglalkozó műveket. Ennek intenzitása (különösen a rátört betegsége után) elképesztő méreteket öltött.

1892-ben tett kereskedelmi érettségit Fogarason, majd a következő évben különböző gimnáziumi érettségit Nagyváradon.

2. 2 Betegség, önképzés, atlétika

Hősünk élete 21 éves kora körül fordulóponthoz érkezett. Ugyanis az 1892/93-ban, Berettyóújfaluban megkezdett adótisztai pályafutásával egyidejűleg kapta el az akkor még gyógyíthatatlan betegségnek számító szifiliszt, melynek leküzdésére minden energiáját latba vetette. Az orvosokkal való kálváriáját többször is megemlíti műveiben. A szifiliszéből kifejlődött szemproblémáival és sokízületi csúzával felkereste előbb a vidéki,

¹¹ Állítólag azok a képek, melynek színeit Munkácsy keverte, lassanként elsötétednek és tönkremennek. Az „Ecce homo” c. utolsó nagy festményével azonban ez nem történhet meg, mert annak jó színkeveréséről maga Bicsérdy János gondoskodott. In: Bicsérdy 2003, 207-208.

¹² Gulyás 1941, 280.

¹³ Uo., 281.

¹⁴ Bicsérdy 2002a, 173-174.

majd a fővárosi doktorokat. Miután kezelése mindenütt kudarcot vallott, pár év alatt végigjárta Európa leghíresebb klinikáit, ám az eredmény mindig ugyanaz volt: segíteni sehol sem tudtak rajta. 1901-ben telt be végleg a pohár. Ez időt tájt a bresloui klinikán tartózkodott, ahol korának híres orvosprofesszora, dr. Neusser vette gondjaiba. Mivel azonban háromhavi kezelése sem vezetett semmilyen eredményre,¹⁵ Bicsérdy otthagya az egész klinikát és sorsát végleg saját kezébe vette. Mivel addigi kezelési költségei is már egy kisebb vagyont emésztettek fel,¹⁶ elhatározta, hogy gyógyulását mindenféle orvosi segítség nélkül önmaga fogja kieszközölni.

Fentebb már említésre került, hogy – az óriási tudásszomjjal rendelkező – Bicsérdy, már egészen fiatalon rákapott az olvasásra. Állítása szerint százszámra olvasta a különböző filozófiai és vallási témájú, de legelsősorban a természettudományokkal foglalkozó munkákat. Ám betegsége pillanatától kezdve már célirányosan olyan műveket keresett és olvasott, melyektől gyógyulását és egészségének teljes visszaszerzését remélte.

Éppen ebből kifolyólag hivatali ideje alatt minden ürügyet felhasznált arra, hogy szabadságra mehessen és ezt az időt tudásának bővítésére fordíthassa. Elmondása szerint 24 év állami szolgálatából több, mint 12 évig volt szabadságon, melynek utolsó kétharmadát külföldi könyvtárakban töltötte.¹⁷ Tanulmányaiban jelentős személyiségek is segítséget nyújtottak: Rómer Flóris, Pulszky Ferenc, dr. Bokor József, Kun Sámuel és Némäti Kálmán.

Pulszky Ferenc 1889-től rendelkezésére bocsátotta az Egyetemi Könyvtárat, és 1897-ben egy nagy archeológiai munkájával is megajándékozta az ifjú Bicsérdyt. Dr. Bokor József franciára tanította.¹⁸ Nagybátyja, Kun Sámuel, (a Magyar Filozófiai Társaság elnöke és a párizsi Sorbonne volt tanára)¹⁹ rendelkezésére bocsátotta a több, mint 6000 kötetből álló könyvtárát, amin Bicsérdy – állítólag – teljesen „átrágtá” magát. Némäti Kálmán²⁰ történész barátja, mint könyvtárőr a Széchényi – és az Egyetemi Könyvtár látogatási jogát szerezte meg számára, ahol mind a két helyen nagy kedvezményekben részesülhetett.²¹

¹⁵ Bicsérdy 1996, 46.

¹⁶ Bicsérdy 2004, 431.

¹⁷ Bicsérdy 2004, 33.

¹⁸ Bicsérdy 2003, 208.

¹⁹ Bicsérdy 1997, 76.

²⁰ A legtöbb forrásban, (még Bicsérdy műveiben is!) helytelenül szerepel a vezetékneve (Némäti, Némethi, Némethy). A helyes változat: Némäti.

²¹ Bicsérdy 1995b, 434.

A latinul, németül és románul jól tudó Bicsérdy az Ungváron töltött évei alatt teljesen megtanult franciául és angolul is.²² A külföldi könyvtárak látogatásának tehát nem lehettek nyelvi akadályai. De arra a kérdésre, hogy miből finanszírozta ezeket a – minden bizonnyal elég költséges – utazásokat, nem tudunk megnyugtató választ adni. „Az ember hivatása” című művének bevezető előszavában a következőket írja Bartók Ernő: „Egy, a törekvéseiről tudomást szerezhett magas rangú kormányférfi támogatása útján 10 és fél évet a külföld legnagyobb könyvgyűjteményeiben (köztük a British Museum nagykönyvtárában²³) szabadságon tölthetett.”²⁴ Hogy ki lehetett ez a magas rangú kormányférfi, nincs tudomásunk. Azt tudjuk, hogy másik nagybátyja, Bartha Domokos királyi tanácsos volt,²⁵ de hogy ez egyezik-e a Bartók Ernő által homályban tartott személlyel – nem tudni.

A másik változatot magától a „mestertől” tudjuk: „Összegyűjtött ismereteim irodalmi értékesítése lehetővé tette, hogy utazásaim és külföldi tartózkodásaim költségeit tisztviselői fizetésem érintetlenül hagyásával fedezhessem.”²⁶ Nála tehát nincs szó semmiféle magas rangú kormányférfiről és – nagy bánatunkra – azt sem fejtí ki bővebben, hogy pontosan mit ért az „összegyűjtött ismereteim irodalmi értékesítése” kifejezés alatt. Viszont ugyanő egy másik alkalommal – megint csak homályosan fogalmazva – „szerencsés pénzekről” tesz említést.²⁷

Az eddigiekből nyilvánvalóan kiderülhetett, hogy noha hősrünk nem rendelkezett egyetemi végzettséggel, autodidakta módon olyan óriási ismeretanyagra tett szert, ami párját ritkító. Erre a tudására alapozva nagy magabiztossággal „vezényelhetette le” a húszas években hatalmas tömegeket megmozgató nyilvános előadásait.

Bicsérdy nem csak a tanulásra fordított időt. A tapasztalatszerzés jegyében különböző kísérletek százait hajtotta végre önmagán, melynél egy konkrét esetre a már-már krimibe illő halálának körülményei tárgyalásánál még feltétlenül vissza kell térnünk. Ezek a kísérletek javarészt (néha életveszélyesen radikális) tápmegvonásokból és különféle izzasztókúrák kombinációjából álltak, nagy hangsúlyt fektetve a helyes táplálkozás kialakítására is. De tudunk olyan kísérleteiről is, melynek során a nyersen elfogyasztott

²² Bicsérdy 1995b, 428.

²³ Dr. Oláh Andor: A bicsérdyzmus lényege. In: Életerő, 1994. augusztus 2. évf. 8. sz. 8.

²⁴ Bicsérdy 1997, 11.

²⁵ Bicsérdy 1995b, 433.

²⁶ Bicsérdy 2004, 33.

²⁷ Bicsérdy 2004, 214.

légyölő galóca emberre gyakorolt hatásait vizsgálta. Az egyik ilyen „experimentációjába” 1935-ben kis híján belehalt.²⁸

A kísérlet-sorozatok végül is meghozták a kívánt eredményt. Az 1900-ban még csak vegetárius, később már a „teljes nyerskosztra”²⁹ áttért Bicsérdy az első világháború kitörésére gyakorlatilag minden bajából kigyógyult. A 35 éves korára teljesen megkopaszodott³⁰ „mester” teljes egészében visszanyerte hajzatát³¹, állítása szerint öt elvesztett fogából három is visszanőtt³² és véglegesen kigyógyult a „rettegett” betegségéből is.

Az állandó tanulással, kísérletezgetésekkel és pénzszerzéssel leterhelt Bicsérdynek még arra is jutott ideje, hogy testét rendszeresen edzésben tartsa, és izmait fejlessze. Hatalmas ereje körül legendák keringtek. Állítólag 19 évesen cirkuszi atlétákat győzött le,³³ és a súlyatlétikában, illetőleg a víz alatti búvárkodásban megteremtett rekordjairól az angol „Health and Strength” c. sportlap 1904/10-es száma is beszámolt.³⁴ A német „Siegfried” c. folyóirat 1902/7-es számában olvasható, hogy Siebert (a testfejlesztés az idő tájt legnevesebb tanára) Bicsérdyt az elért rekordjai révén szakmája egyik legnagyobb művészenek titulálva a világ négy legerősebb embere közé sorozta.³⁵ 23 éves atlétikai pályafutása alatt (több helyen 25-öt írnak) állítólag öt világrekordja született, melyből az 1900-as évek elején hármat nyilvánosan is regisztráltak.³⁶ Ám az egyik leggyakrabban idézett világrekordját 1922-ben (50 évesen!) Kolozsvárott produkálta. E szerint 188 kg-ot tudott kinyomni fekvő testhelyzetben.³⁷

2. 3 Az ideológia, világnézeti kérdések

Bicsérdy Béla az általa elolvasott több ezer könyv és az önmagán végzett több száz kísérlet eredményeképpen alakította ki koncepcióját. Ez a felfogás egy olyan filozófiai,

²⁸ Bicsérdy 2004, 276.

²⁹ Ebben a Bicsérdy-féle nyerskosztos rendszerben az egyébként sütés által készült, de élesztő nélkül elkészített kenyér fogyasztása átmenetileg engedélyezett volt, ellentétben a napjainkban népszerű, tényleges nyerskosztot hirdető ún. „raw-food” vagy „living-food” irányzatokkal.

³⁰ Soós Gábor, 1926-ban Bicsérdy védelmében megjelentetett munkájának címlapján látható egy a „mesterről” készült fénykép, melyen valóban teljesen kopasz.

³¹ Bicsérdy 1995b, 433.

³² Bicsérdy 2002, 178.

³³ Bicsérdy 1997, 9.

³⁴ Bicsérdy 1996, 245.

³⁵ Bicsérdy 1997, 10.

³⁶ Bicsérdy 1995b, 633.

³⁷ Schirilla 1988, 168.

vallási és természettudományi alapokon nyugvó eszmerendszer, amely nem csak magyarországi, de még világviszonylatban is egyedülálló. Lényege nagyon röviden az alábbiakban foglalható össze:

Az ember azzal, hogy megtanulta a sütést-főzést és elkezdte fogyasztani a leölt állatok húsát, megsértette a legmagasabb rangú léttörvényeket. Ennek törvényszerű következménye volt a paradicsomi létharmóniának megszűnése és az emberiség káoszba való süllyedése, röviden bukása. A káoszban elvesztette finom érzékelését (természetes ösztöneit), betegségek törtek rá, melyeket – kaotikus életmódjából kifolyólag – nem mindig, vagy egyáltalán nem képes meggyógyítani. Háborúzik, valamint gyűlölet, félelem, harag, irigység és hatalomvágy uralja életét. A tudatlanság mocsarában vergődik, ahonnan képtelen saját erejéből kievickélni. Ezért van szükség a „Mesterre”, aki olyan, mint sötétségben az égő fáklya, megmutatja a káoszból vezető kiutat. Eddig csak két nagy egyetemes mester volt a Földön: Zoroaszter és Jézus.

De 1912. december 24-e óta ³⁸ hősünk is csatlakozott hozzájuk, ugyanis ekkor ébredt meg benne a „mester”, vagyis az egyik legmagasabb öntudati létfok. Ez egy kis magyarázatra szorul. Noha Bicsérdy valóban „Mester”-nek hívatta magát (és fanatikus tanítványai is így nevezték), a műveiben vagy az előadásain szóba kerülő „mester” kifejezés alatt legtöbbször mást értett. Idézzük szavait: „A főcél az egyén fejlődésével egyidejűleg lehetséges tudatos tökéletesedés, mely fokozatainak első periódusában a „Mesterig”, a minden irányú tájékozódás öntudati létfokáig vezet és rajta át, az ő vezetése mellett, a jövő perspektíváiban előttünk levő magasabbak elérhetését is lehetővé teheti”.³⁹

Ahhoz, hogy valaki ezt a szintet elérje, elsősorban a vérét kell kitisztítani. Szerinte a vér gyakorlatilag egyenlő a lélekkel, ennek megfelelően: tiszta gondolat csak tiszta vérből származhat. A bicsérdyzmus táplálkozásra vonatkozó egyik alapvetése, hogy bármilyen(!) eredetű táplálék törvényszerűen rombolja és roncsolja az emberi szervezetet (is), ha elfogyasztása előtt (sütés, főzés vagy párolás útján) magas hőnek volt kitéve. A hús jobban, a növény kevésbé. Így az embernek csak a természetben, természetes állapotban megtalálható táplálékokat volna szabad fogyasztania,⁴⁰ míg a legideálisabbnak tartott kizárólagos és mértékletes gyümölcstáplálkozásra „vissza nem tér”.

Ez azonban korántsem minden és itt kívánunk rávilágítani arra, hogy mennyire tévednek azok, akik a bicsérdyzmust pusztán egy reformtáplálkozási irányzatnak próbálják

³⁸ Bicsérdy 1995c, 810.

³⁹ Uo.

⁴⁰ A főzetlen tej, a tejtermékek és az élesztő nélkül készült kovászos kenyér felhasználása átmenetileg megengedett.

beállítani. A „mesteri létfokozat” eléréséhez ugyanis szükséges még: rendszeres testmozgás; időnkénti böjtölés; rendszeres mélylélegzések; a „gondolaterők” helyes áramoltatása; a szexualitásnak csakis és kizárólag utódok nemzése céljából történő gyakorlása; folyamatos törekvés az egyén tudásának (legelsősorban természettudományos ismereteinek) bővítésére, minimum napi három óra tanulás keretében. Mindössze.

Bicsérdy nem kertel, kijelenti egyúttal azt is, hogy a magát igazi tanítványnak valló embernek meg kell tanulnia németül, franciául és angolul is.⁴¹ Ebben a sorrendben.

Hősünk véleménye szerint, ha az emberiség már elérte ezt a fokozatot, akkor évmilliók múltán oda fog tökéletesedni a szervezete, hogy pusztán vízből és levegőből is képes lesz fenntartania magát és évezredekig egzisztálhat.⁴²

Ez azonban még nagyon távol van. Az emberiségnek (a táplálkozás szintjén) elég egyelőre a mértékletes „nyerskosztot” becélolnia, és ha ezt sikerül elérnie, akkor minden betegségtől megszabadulhat és a fentebb ismertetett instrukciók betartásával akár 500, de még 1000 évig is élélhet.

Kézenfekvőnek tűnik a kérdés, hogy eme feltevéseit mire alapozza, ám Bicsérdy nem bánik szűkmarkúan a hivatkozásokkal. Összességében elmondható, hogy gyakorlatilag mindenre és mindenkire hivatkozik, aki elméletének helyességét – legalább részben – igazolja, vagy igazolhatja.

Mégis megnevezhetünk három „alappillért”, mely műveinek vezérfonalát képezi: Zoroaszter Zend-Avesztája, a Biblia és Darwin evolúciós elmélete. Nem vállalkozunk annak kifejtésére, hogy a darwini evolúciós elmélet miképpen tudott szinkronba kerülni például a Bibliával, de hősünknek ez sem jelentett gondot. Rengeteget idéz (néha szokatlan pontossággal megjelölve a forrást) különböző könyvekből, folyóiratokból, a lehető legkülönbözőbb témákban.

Kiemelt szerep jut az ún. „makrobiótáknak”, akikben az a közös vonás, hogy állítólag mindannyian mértékletes (főképpen vegetárius) kosztjuknak köszönhető a – számunkra – legtöbbször irreálisan hosszúnak tűnő életüket. De a tudományosság látszatát megőrzendő, hivatkozik Christoph Wilhelm Hufeland német orvosra és a híres angol természettudósra, Roger Baconre is. Míg előbbi „csak” 200, addig az utóbbi 1000 évben állapította meg az ember átlagéletkorát.

Jóval hihetőbb és valóban elgondolkodtató, amikor többször is az 1910-es népszámlálási adatokra hivatkozik. Ezek szerint: míg Bulgáriában 2 millió 500 ezer lakos

⁴¹ Bicsérdy 2004, 444.

⁴² Bicsérdy 2002a, 54.

közül 3800 volt a 100 éves és a 101 éven felüli, addig a 67 millió fővel rendelkező Németországban csak 126.⁴³ Véleménye szerint ez abból adódik, hogy a nagyon vallásos bolgár nép évente 150 nap böjtöt tart és leginkább csak tejtermékekkel valamint vegetábiákkal táplálkozik.

A húsevés káros mivoltáról több, elrettentő példával igyekeznek meggyőzni olvasóit. Megemlíti, hogy az Indiába szállított, halálra ítélt angol fegyencektől úgy szabadulnak meg az erőszakos halált elutasító buddhista hatóságok, hogy kizárólag húsevésre fogják őket. Az így táplált rabok egyike sem élt még 30 napnál tovább.⁴⁴ Leírja a francia Villedieu abbé esetét, aki 30 éves koráig ösztönösen kerülte a húst. Ekkor azonban barátai rábeszélésére elfogyasztott egy bifszteket, melynek következtében hamarosan elhunyt.⁴⁵ Ezenkívül tudunk olyan esetről, amikor egy Walter nevű fogarasi mészáros, értesülvén a vegetárius „mester” atlétikai sikereiről, daczból a tiszta húsevés mellett határozta el magát. Egy hónapon belül azonban ő is elhunyt.⁴⁶

Többször említi műveiben a Martinique szigeten 1902-ben történt katasztrófát, annak igazolására, hogy a kaotikus életmódot folytató ember (természetes ösztöneit elveszítvén) mennyire hátrányba kerül a nála jóval alacsonyabb rangú (de természetének megfelelően élő) állatokkal szemben. A történet lényege, hogy a szigeten lévő hegy belseje morajlani kezdett, mire az ott élő vadállatok sorra elhagyták a szigetet. Az emberek (bízva a tudósok megnyugtató előrejelzéseiben) semmitől sem tartva helyükön maradtak. Végül a hegyből forró gázok törtek elő, melyek az ott élő lakosságot teljesen elpusztították.

Sokszor tesz említést olyan reformer orvosokról vagy laikusokról, akiknek pozitív tapasztalatai voltak a böjtöléssel, vegetárius táplálkozással, vagy egyszerűen csak a természetes életmóddal kapcsolatban. Ám kegyetlen kritikával illeti a vele egyet nem értő orvosokat, dietetikusokat, biológusokat és egyéb természettudósokat. Szinte túlzás nélkül állíthatjuk, hogy leszedi róluk a keresztvizet is, de nem kíméli a különböző, magukat „mesternek” tartó különféle gurukat sem. Stílusa olyan kioktató, fölényes és magabiztos, hogy a támadott tudósok körében teljes joggal kelthetett megbotránkozást és megütközést. A „vádoltak padjára” került többek között: Koch, Jenner, Ehrlich, Pasteur, Röntgen, a Curie-házaspár és Einstein is.

Végül, de nem utolsó sorban vizsgálat alá kell vetnünk Bicsérdy egyes országokról, nemzetekről és politikai rendszerekről alkotott nézeteit. Állítása szerint, ha egyes népfajok

⁴³ Bicsérdy 1997, 127.

⁴⁴ Bicsérdy 1996, 129.

⁴⁵ Uo.

⁴⁶ Bicsérdy 2002b, 100-101.

vagy nemzetek jellemi tulajdonságairól értekeznek, akkor ezt sohasem politikai alapon teszi, csakis a természettörvények akciós és reakciós uralmát kívánja bemutatni.⁴⁷ Mégis azt kell megállapítanunk, hogy ezek a jellemzései erősen hungarocentrikusak és nagyfokú analógiát mutatnak az ún. szélsőjobbaldali retorikával. Hősünk ezen nézeteiről leginkább csak a néhány éve kiadott, nyomtatásban eddig még soha meg nem jelent Pesterzsébeti értekezések sorozatának első, illetve második kötetéből szerezhetünk tudomást. Ezek a művek Bicsérdy javarészt a második világháború alatt tartott előadásainak gyorsírással rögzített anyagát tartalmazzák.

A népfajok tekintetében – a tőle már megszokott stílusban – alsó fokú, illetve vezetésre hivatott csoportokról beszél. Véleménye szerint: „Legnagyobb eredményekre a fehér Áriai (árja) fajnak van kilátása. Ez az ág képviseli azt az ember rasszt, melynek az emberiség fejlődési törekvéseiben a vezetést kell kezébe vennie...”.⁴⁸ Hogy egészen pontosan mit értett „fehér árja faj” alatt, az nem derül ki műveiből. Ám egészen biztosak lehetünk abban, hogy árja meghatározása markánsan különbözött Hitlerétől, ugyanis a magyar népről így értekeznek: „Az árja rassz egyik legtökéletesebb ága. Képességei szervezkedésében is érvényesülnek. Már negyven évvel ezelőtt tanítottam, hogy el fog jönni az a statisztikus, aki ki fogja mutatni, hogy népének számarányában ez a nemzet adta a legtöbb tehetséges embert a világnak. A jövőben is adni fogja. A magyar faj termelte ki a „Mestert” is: alkotmányos rendje megadja az egyén fejlődését biztosító szabadságot és védelmet”.⁴⁹

Azonban koránt sincs ilyen jó véleménnyel az ugyancsak fehérnek számító angol, francia és román nemzetekről. Vissza-visszatérő motívum, hogy Magyarország Trianonban történt feldarabolása, csakis a francia és angol vezetőelemek tudatlanságával járó rosszindulata révén következhetett be.⁵⁰ Az angolok sokat emlegetett hidegvérűségét egy eddig fel nem ismert degenerációs jelenségnek tartja. Eme megállapítását az angol nép táplálkozási szokásaiból vezeti le, miszerint sok húst (köztük a különösen káros, de közkedvelt bifszteket) fogyasztanak.⁵¹

A következőket „gall faj”-nak nevezett franciák esetében nem szolgál gasztronómiai magyarázatokkal. Csupán annyit közöl, hogy alsó fokúságuknak tudható be

⁴⁷ Bicsérdy 2004, 37.

⁴⁸ Bicsérdy 1995c, 814.

⁴⁹ Bicsérdy 2003, 242.

⁵⁰ Uo., 207.

⁵¹ Bicsérdy 2004, 155.

a francia forradalomban⁵² és a legutóbbi háborúban (I. világháború) elkövetett szadista kegyetlenkedéseik.⁵³

A románokról hasonlóan lesújtó képet fest. Törvényszerű fejlődésre képtelen fajnak tartja,⁵⁴ kinek sorra veszi a magyarság ellen elkövetett bűneit, az 1848-as szabadságharctól kezdve egészen a legutóbbi időkig. Itt kiemelt szerep jut saját személyének, amikor is részletesen beszámol a román hatóságok ellene intézett zaklatásairól és a mérhetetlen korrupcióról, mely végül is az 1930-ban, Magyarországra történő áttelepüléséhez vezetett.⁵⁵

A zsidókat is alsó fokú fajként tartja számon. Ennek értelmében általában nem képesek alkalmazkodni a kiválásokat intéző természettörvény erejéhez,⁵⁶ és az olyan ragadozási tulajdonságai, mint pl. a kapzsiság vagy pénzvágy, még vallási felfogásuk felett is győzedelmeskednek.⁵⁷

Ám az eddig felsorolt, pejoratív színben feltüntetett nemzetek is kivételezett helyzetben vannak a négekhez képest, akikről így értekezik: „A fekete faj lényegi fejlődést eredményező törekvésre legkevésbé alkalmas, mert alsó fokú tulajdonságait lefékezni és átalakítani nem bírja”.⁵⁸

Fontos azonban hangsúlyoznunk, hogy Bicsérdy felfogása jelentősen különbözik azoktól a fajelméleten alapuló politikai irányzatoktól, melyek fő törekvése az alsóbbrendűnek tartott népek szegregálása, ne adj isten kiirtása. Itt érdemes újból idéznünk őt: „Nemcsak az árja faj, melynek értelmi ereje és tökéletesedési lehetősége rendeltetésének betöltése érdekében a legkifejezettebb, alkalmas a fejlődésre, hanem a színes fajok is, abban az esetben, ha agytevékenységüket tanításaim és az evangéliumi lényeg szabályozó erejéhez alkalmazkodva megfelelő kitartással, türelemmel és akarással tarthatják mozgásban”.⁵⁹

A meglehetősen sajátosan értelmezett antropológián kívül, a politikával és történelemmel foglalkozó elemzései sem tekinthetők szokványosnak. Bár kétségtelen, hogy ez utóbbi témakörnél, a korabeli szélsőjobboldali sajtó szöfordulatai lépten-nyomon felismerhetők.

⁵² Bicsérdy 2004, 19.

⁵³ Bicsérdy 2003, 206-207.

⁵⁴ Uo., 127.

⁵⁵ Uo., 206.

⁵⁶ Bicsérdy 2004, 263.

⁵⁷ Uo., 155.

⁵⁸ Uo., 14.

⁵⁹ Uo., 253.

Mint fentebb már említettük, a trianoni országcsönkítésért egyértelműen az angol és a francia vezetőréteget tette felelőssé. Állítása szerint, már 1918-ban megjósolta, hogy Magyarország feldarabolóira a természet kiegyenlítő hatalma értelmében bűnhődés vár, és 1933 óta hirdeti, hogy a büntetés végrehajtására Németországot szemelte ki a sors.⁶⁰ Hitler Németországa és Mussolini Olaszországa a rendező hatalmak szerepét töltik be Bicsérdynél, míg a plutokrata(!) Angliát, Franciaországot és az Egyesült Államokat a rövidlátó és teljesen hibás politikát folytató kaotikus államok közé sorolja. Természetesen nem kíméli a kommunista Szovjetuniót sem, melynek vezetését többször is terroristának nevezi.⁶¹ Bár Németország győzelmére spekulálva tévedett a háború kimenetelét illetően, az angol és francia gyarmatbirodalmak összeomlását már évekkel a háború befejezése előtt megjósolta.⁶²

Összefoglalásként elmondhatjuk, hogy Bicsérdy világnézeti rendszerében a (rendkívül sajtóságosan értelmezett) antropológia; a néprajz; a gasztronómia és a politikai berendezkedés szinte elválaszthatatlanok egymástól és így egy roppant furcsa, de leginkább zavarosnak tetsző konglomerátumot alkotnak.

Újra fontosnak tartjuk leszögezni, hogy pl. a hitleri fajelmélettel ellentétben, egyáltalán nem volt célja a sokszor valóban dehonesztáló jelzőkkel illetett, alsóbbrendűnek tekintett népfajok kirekesztése. Bizonyítja ezt az a tény is, hogy több száz tanítványa és barátja volt az általa alsó fokúnak titulált zsidóság, vagy a románság soraiból.

Hozzá tartozik az igazsághoz, hogy a fentebb bővebben kifejtésre került politikai-világnézeti állásfoglalásai úgy a műveiben, mint az előadásait tekintve, meglehetősen alárendelt szerepet játszottak. Ennek ellenére fontosnak tartottuk közölni őket, mert egy, még ma is élő tanítványa szerint, semmi baja nem lett volna a „mesternek”, ha itthon marad.⁶³ A fentiek tükrében azonban – valószínűleg – senki nem lepődhet meg azon, hogy hősünk 1944 végén Németország felé vette az irányt és vélhetőleg esze ágában sem volt a szovjet megszállás alá került Magyarországra visszatérni.

⁶⁰ Bicsérdy 2003, 95.

⁶¹ Uo., 99.

⁶² Uo., 288.

⁶³ Békés Antal személyes közlése.

2. 4 Feleségei, gyermekei

Mint népszerű ember, természetesen Bicsérdy sem kerülhette el, hogy magánélete ne váljon különböző pletykák kitűnő forrásává. Sok helyütt lehet olvasni, hogy a hirdetett aszketikus életmódjától eltérően, legendásan nőfaló ember volt. Ezt persze nem tudjuk sem megerősíteni, sem cáfolni, de tény, hogy több felesége is volt élete során. Forrástól függően több változat is kering feleségeinek pontos számáról, így érdemes ezt a területet is közelebbről megvizsgálnunk.

Első feleségét 1897-ben vette el, aki ekkor 17 éves volt.⁶⁴ Nevét nem tudjuk, csak azt, hogy elég fiatalon hunyt el tüdőbajban.⁶⁵ Második házastársa az előző nejének, két évvel idősebb nővére volt, akit már korábban is magukhoz fogadtak.⁶⁶ Neki csak a keresztnévét tudjuk (Gizella), de nincs pontos adatunk arról, hogy mikor házasodtak össze. Bicsérdy leírja róla, hogy – első nejével ellentétben – hajlandó volt a főtt vegetárius étrend követésére, de a teljes nyerskosztra ő sem tudott áttérni. Kihágásai következtében ő is a családjától öröklött betegségeiben, szívbajban és tüdőbajban hunyt el.⁶⁷

Harmadik feleségével 1921 körül házasodtak össze,⁶⁸ de nevét neki sem tudjuk. Hősünk szerint háza ügyeit hűségesen intézte és ő majdnem teljesen nyerskosztos vegetárius volt. Ám Bicsérdy életében felbukkant egy új „virágszál”, melynek következtében 1925 körül elváltak.

Negyedik feleségéről már sokkal több információval rendelkezünk, hisz a „mester” többször is említést tesz róla műveiben. Gerber Jolán egy gazdag sajtgyáros lányaként látta meg a napvilágot Svájcban. Később családjával áttelepült Magyarországra, ahol Sándor nevű bátyja a bicsérdyzmus lelkes híve, és egy ideig támogatója is lett. Rajta keresztül ismerkedett meg Jolánnal, aki – ugyancsak Bicsérdy útmutatásai szerint – több súlyos betegségéből is kigyógyult. Foglalkozására nézve iparművész volt. Először titkárnőként csatlakozott a „mesterhez”, aki elválva harmadik feleségétől, negyedszerre is megnősült. Jolán már teljesen azonosult az eszmével, ám az ő kapcsolatuk sem tartott túl sokáig. Bicsérdy maga is több változattal rukkolt elő műveiben a válás okát illetően, egy dolog

⁶⁴ Bicsérdy 1995c, 1003.

⁶⁵ Bicsérdy 2003, 279.

⁶⁶ Bicsérdy 1995, 1003.

⁶⁷ Uo., 1004.

⁶⁸ Uo.

azonban biztos: 1932-ben elváltak⁶⁹ és Gerber Jolán egy mérnökhöz ment újra férjhez, akivel szülőhazájába távozott.

Ötödik felesége, a még tizenéves gyerekkorában hozzászegődött Jaske Kató (másutt: Jasche) lett, aki immár tartós választásnak bizonyult. Urát, sok viszontagságon keresztül, Amerikáig követte. Bicsérdy még ma is élő tanítványai szerint azonban nem értette meg az eszmét és ezt ő is elismerte.⁷⁰ Állítólag másodszorra egy hentesmesterhez ment feleségül.⁷¹

Összefoglalásképp tehát elmondhatjuk, hogy noha a nőfalással vádolt Bicsérdynek valóban öt felesége volt, „csak” kétszer vált el. Első két nejét a halál ragadta el mellőle, az utolsó pedig őt magát élte túl.

Gyermekeiről szintén nem rendelkezünk túl sok információval. Aranka nevű leánya 1903-ban született,⁷² és Bicsérdy többször is megemlíti műveiben, hogy születése óta nyerskoszton él, húst soha nem evett és beteg sem volt soha. Állítólag férjhez ment, de ezzel kapcsolatban nem tudunk további információval szolgálni. A második világháború után visszatért Erdélybe, ahol bíróság elé állították és börtönbe zárták. Vélhetőleg itt is hunyt el, de nem tudni pontosan, hogy mikor és hol.⁷³

Az ifjabbik Bicsérdy Béla nem lépett apja nyomdokaiba. Hősünk elmondása szerint egy roppant türelmetlen, akarás nélküli, tehetetlen ember volt. A három éves korától elfogadott nyerskosztot később elhagyta és több, súlyos betegségen is átesett.⁷⁴ Bicsérdy nem tartotta érdemesnek túl sokat foglalkozni vele. Fia egy idő után el is hagyta családját és Bécsben telepedett le. A „mester” tanítványai szerint is egy rendkívül léha ember volt, aki apját, – csöppnyi tisztelet megadása nélkül – bolondnak tartotta. Schirilla György egyszer állítólag levélben felkereste az Ausztriában élő (akkor már 87 éves⁷⁵) ifjabbik Bicsérdyt, akitől azt a választ kapta, hogy akkor keresse újra, ha majd (Schirilla György) 120 éves lesz.⁷⁶

⁶⁹ Bicsérdy 2002b, 83.

⁷⁰ Magyar Ilona és Békés Antal személyes közlése.

⁷¹ Schirilla 1988, 176.

⁷² Bicsérdy 1995b, 356.

⁷³ Magyar Ilona személyes közlése.

⁷⁴ Bicsérdy 2002a, 159.

⁷⁵ Schirilla György könyvének kiadási évét alapul véve valószínűleg 1901 körül születhetett.

⁷⁶ Schirilla 1988, 168.

2. 5 Fogarastól Budapestig

Mint azt korábban már említettük, Bicsérdy gyermekkorának nagy részét Fogarason töltötte. A különböző gimnáziumi érettségi megszerzését követően Berettyóújfaluban kezdte meg – a végül különösen kalandosra sikerült – adótiszti pályafutását, melynek több mint a felét „szabadságon” töltötte.

Az 1893-tól 1903-ig terjedő időszak egy olyan szakasz a „mester” életében, ami különösen nehezen rekonstruálható. Hivatalosan persze Fogarason lakott, ám műveiből tudjuk, hogy hónapokat töltött a fővárosi fürdőkben, kórházakban és könyvtárakban. Rengeteget utazott külföldre, ugyancsak ismereteinek bővítésére és gyógykezelése céljából.

Amit biztosan tudunk, hogy rendkívül sokat megfordult Németországban, de ezen kívül volt Franciaországban és Angliában is.⁷⁷ Elmondása szerint önkéntes katona is volt 1895 környékén, de betegsége következtében itt is szolgálatmentességet kapott és önkéntesi éve letelte után szabadságolták. Tisztviselői állását ezúttal Nagyváradon nyerte vissza, ám ismételen kiújuló bajai miatt újra betegszabadságra küldték.⁷⁸

Jóval többet tudunk az Ungváron eltöltött éveiről. Itt 1903-tól 1907-ig lakott egy Bónis Kálmán nevű erdőmérnök barátja lakásán, aki rendszerint csak nagyon keveset tartózkodott otthon. Bicsérdy, minden jövedelmét családjára és könyvekre költötte el. Önmagára alig fordított valamit, állítása szerint doktori disszertációk megírásával egészítette ki fizetését. Ebből telt fűtésre, világításra, táplálkozásra és mosásra.⁷⁹ A testedzést ekkor sem hanyagoló hősünk állítólag ekkor ért atlétikai világrekordjainak csúcsára és itt tanult meg rendesen franciául és angolul is.

Ungvári évei után egy évig Nagybereznán élt,⁸⁰ majd újra visszatért fogarasi családjához. Itt ismét kijelölhetünk egy időintervallumot, mely nem más, mint az 1909-től 1916-ig terjedő időszak. Hősünk ekkor szerzi vissza teljes mértékben egészségét. Ezzel összefüggésben már 1909-től kezdve rendszeressé teszi a különböző magánszemélyek részére tartott előadásait⁸¹ úgy Németországban, mint Magyarországon. S miután – állítása szerint – 1912. december 24-én felszínre tört belőle a (már többször is említett) „mesteri létfokozat”, előbbi tevékenységét immár egy fanatikus megszállottságával folytatta tovább.

⁷⁷ Dr. Oláh Andor: A bicsérdyzmus lényege. In: Életerő, 1994. augusztus 2. évf. 8. sz. 8.

⁷⁸ Bicsérdy 2004, 33.

⁷⁹ Bicsérdy 1995b, 349.

⁸⁰ Uo., 430.

⁸¹ Bicsérdy 1996, 58.

Az 1916-os év egy újabb fordulópont volt Bicsérdy életében. Ezen a nyáron vonult ugyanis nyugdíjba, és az augusztusi román betörés miatt családjával, budapesti rokonaihoz menekült.⁸² Bő fél éves itt tartózkodásuk ideje alatt – a még említésre kerülő – Némäti Kálmán barátja vendégszeretetét is élvezte.

1917. március végén visszatértek nyolcszobás fogarasi házukba, amit a megszállás idején kiraboltak. A vesztes háborút követően jó néhány évig pénzzavarban volt, hisz csekélyke nyugdíja (amit ráadásul a békeérték szerint állapítottak meg), még családja eltartására sem bizonyult elegendőnek, nemhogy további könyvvásárlásait fedezhette volna. Így kitanulta a festészetet és olyan nagy sikere volt, hogy két év leforgása alatt kb. 60 képet adott el. Ezzel folyamatos pénzzavarai megszűntek és sikerült kiheverni az 1916. évi kiraboltságukat is.⁸³

Prófétai tevékenységét természetesen nem hagyta abba, és 1919-20 táján több, díjtalan magánelőadást is tartott a Fogarason nagy számban internált értelmiségiek (tanárok, papok, újságírók stb.) részére.⁸⁴ Ám a következő években már a nyilvánosság színterére lépett és mindössze pár év leforgása alatt olyan hírnévre sikerült szert tennie, mellyel végül beírta nevét a történelembe.

1921 júliusában, Nagyszebenben kezdte meg nyilvános előadásait. Eleinte ingyen, azonban később belépti díjat szedett,⁸⁵ hogy utazásait és könyveinek kiadását finanszírozhassa. Pár év leforgása alatt bejárta egész Erdélyt. Több száz előadást tartott Brassóban, Fogarason, Marosvásárhelyen, Petrozsényen, Kolozsvárott, és szinte az összes nagyobb erdélyi városban megfordult.⁸⁶

Az 1923-tól folyamatosan megjelenő, több ezres példányszámban elkelt művei csak fokozták a hatást. Erdélyben valóságos tömeghisztéria alakult ki. Több előadását betiltották. A romániai orvosok egy része hajszát is indított a kuruzslással vádolt Bicsérdy ellen és az egészségügyi főfelügyelőségtől vizsgálat megindítását követelték. Ez azonban egy elementáris erejű tiltakozási hullámot váltott ki. Az egészségügyi főhatósághoz beérkezett több ezer tiltakozó levél hatására (melyben néha döbbenetes gyógyulásaikról számoltak be) a vizsgálatot megszüntették.⁸⁷

A már-már nyomasztóan nagy népszerűségnek örvendő hősünk 1925 végén – immár végleg – elhagyta Fogarast, és családjával együtt a sokkal nyugalmasabb, festői

⁸² Bicsérdy 1995b, 433.

⁸³ Bicsérdy 1995c, 749.

⁸⁴ Bicsérdy 1995b, 344.

⁸⁵ Uo., 337.

⁸⁶ Dr. Oláh Andor: „A senki szigetén”. In: Életerő, 1994. július 2. évf. 7. sz. 8.

⁸⁷ Bicsérdy 1995c, 769.

szépségű dunai szigetre, Ada-Kalehre költözött.⁸⁸ Az előadások azonban folytatódtak és az „eszme” Magyarországon is megkezdte hódító útját.

A bicsérdyzmus, amely ebben az időben gyakorlatilag már egy jelenségnek számított, 1926-ban érte el a tetőpontját. A „mester” ebben az évben pár hónapra Magyarországra látogatott. Jövetelét óriási várakozás előzte meg. Az Ada-Kalehről Pestre befutó gőzhajót több száz türelmetlen újságíró, bicsérdysta és ellentüntető várta. Partra szállását – pár másodperc erejéig – még a Magyar Filmhíradó is megörökítette.⁸⁹ Hősünk ezután a Hungária Szállóba ment, ahol több tucat újságíró előtt egy kb. három órás sajtótájékoztatót tartott.⁹⁰ Ittléte alatt természetesen további előadásokat is tartott, de a hatóság csak négy nyilvános fellépést engedélyezett számára.⁹¹ A debreceni Royal Szálló dísztermébe tervezett előadását viszont egyszerűen betiltották.⁹² Az egyébként Gerber Jolán tulajdonában lévő rákosszentmihályi ún. „Eszme villában” újságírók tucatjait látta vendégül heteken keresztül, és több hírességet is meghívott magához. Valószínűleg ez idő tájt ismerkedhetett meg Kosztolányi Dezsővel, Bartók Bélával és Kodály Zoltánnal.⁹³

Bicsérdy Béla népszerűsége zenitjére érkezett és ezután lassú, de folyamatos „hanyatlás” vette kezdetét. Magyarországi tartózkodása alatt öt olyan haláleset is történt,⁹⁴ melyek az „eszmében” hívők ezreit bizonytalanították el, vagy véglegesen eltántorították a bicsérdyzmustól.

A szóban forgó öt személy – igencsak félreértelmezve a tanításokat – gyakorlatilag halálra koplalta magát. Talán mondani is fölösleges, hogy az említett halálesetek a legnagyobb sajtónyilvánosságot kapták és óriási botrányt okoztak. Az „eszme” jóvátehetetlen károkat szenvedett. Bicsérdynek persze még esélye sem volt álláspontját megvédeni, így megelégtelve a sajtó ellene intézett támadásait, családjával visszavonult Ada-Kaleh szigetére.

1928-ban még megjelent a több mint 1000 oldalas hatalmas műve (Az élet könyve), ám az eredetileg 100 kötetet megírni szándékozó hősünk⁹⁵ életében több munkája már nem

⁸⁸ Bicsérdy 2004, 387. Jókai Mór „Az arany ember” című regényének egyik színhelye.

⁸⁹ Magyar Filmhíradó, 1926 május (116. sz.). Bicsérdy Béla – A bicsérdizmus megalapítójának megérkezése Budapestre.

⁹⁰ Bicsérdy 1995c, 765-770.

⁹¹ Uo., 964.

⁹² Uo., 773.

⁹³ Dr. Oláh Andor: Bicsérdy Béla a természetes élet apostola. In: Életerő, 1994. június 2. évf. 6. sz. 8.

⁹⁴ Dr. Szalai György: Bicsérdy Béla a nyerskoszt prófétája. In: Élet és Tudomány, 1968. március 1. XXIII. évf. 9. sz. 11.

⁹⁵ Bicsérdy 1996, 46.

jelent meg nyomtatásban. Az 1926-os magyarországi látogatását követően nincs pontos adatunk arról, hogy nyilvános előadásait folytatta volna.

1930-ban, megunva a román hatóságok évek óta tartó zaklatásait, Erdélyt véglegesen elhagyva Pestszenterzsébetre költözött. Itt az Előd utca 99. szám alatti villájában tartotta hétköznapi és vasárnaponként (átlag 30-40 fő részére) ún. értekezéseit, ám az „eszme” nyilvános hirdetésével ekkor már ténylegesen felhagyott. 1933 környékén még a műveit is kivonta a könyvkereskedelmi forgalomból, mert szerinte az emberek nagy része nem volt képes megérteni azokat.⁹⁶ Ettől az időtől fogva csak tőle lehetett megrendelni és kizárólag olyanoknak adta el, akiket a tanításainak megértésére alkalmasnak vélt.

Így a nyilvánosságból gyakorlatilag teljesen kivonult hősünk lassan-lassan a feledés homályába merült. Persze még közöltek róla cikkeket és több riportot is készítettek vele, ez már nem idézte elő a húszas évek „világmegváltó” hangulatát. Az 1930-ban áttelepült Bicsérdy, 1944-ben fejezte be végleg magyarországi pályafutását.

2. 6 Emigráció, halálának körülményei

A már ismertetett politikai hitvallásának következtében Bicsérdy Béla – nagy valószínűséggel – az életét tette volna kockára, ha itthon marad. Így az utolsó pillanatban, Budapest ostroma idején feleségével és néhány végsőkig kitartó tanítványával Németországba emigrált. A nem sokkal előtte egy üllői tanítványához menekített milliós értékű könyvtárát és festményeit széthordták.⁹⁷ Ennél azonban sokkal nagyobb szerencsétlenség is érte. 1944-es távozásakor kiesett a menekültekkel zsúfolásig megtelt tehervonatból és súlyos sérüléseket szerzett, több csontja is eltört.

Emigrációs éveiről vajmi keveset tudunk. A háború befejezését követően Landshutban illetve Berlinben élt, a tanítványok elmondása szerint nyomorúságos körülmények között. Ezután az Egyesült Államokba távozott és itt is hunyt el 1951. december 7-én, Billings városában. Ebben (a születési időpontjával és helyével ellentétben) csodamód még mindenki egyetért. De hogy hogyan? Az már szinte krimibe illik. A „mester” eddigi – misztikus epizódoktól sem mentes – pályafutásával összhangban, sőt, azt mintegy megkoronázandó, 6 (!) féle változat kering halálának körülményeiről.

⁹⁶ Bicsérdy 2004, 112.

⁹⁷ Magyar Ilona személyes közlése.

Az egyik leggyakoribb variáció, hogy halála a már említett balesetének tudható be. Súlyos sérüléseiből állítólag már sohasem épült fel teljesen és ez okozta a vesztét. Így szól tehát az első verzió, például a Romániai Magyar Irodalmi Lexikon szerint.⁹⁸ Ehhez annyit kell hozzáfűznünk, hogy tanítványa, Békés Antal értesülései szerint sérülései ugyan súlyosak voltak, de az orvosi segítség nélkül, maga kezelte törött csontjait szépen rendbe hozta.⁹⁹ Ennek tudatában az a véleményünk, hogy nem igazán helytálló az első változat. Ugyanis elég nehezen elképzelhető, hogy valaki úgy haljon bele hét évvel (!) korábban szerzett sérüléseibe, hogy állítólag még rendbe is jött az óta.

Kísérteties, de a Romániai Magyar Irodalmi Lexikon számítógépes változatában egy hajmeresztően más variációt olvashatunk halálával kapcsolatban. E szerint Bicsérdy miután az Egyesült Államokba költözött, ott egyházat alapított és a saját templomában az egyik híve agyonlőtte.¹⁰⁰ Ezt a vad elképzelést semmivel nem lehet alátámasztani. Egészen bizonyos, hogy még az USA-ban is rettentően mostoha körülmények között élő Bicsérdy semmilyen egyházat nem alapított, így ebből következően templomában sem lőhették le.

Az interneten régebben olvasható volt egy olyan (ma már nem fellelhető) változat is, amely szerint az I. világháborúban (!) szerzett sérüléseibe halt volna bele. Ezt a legnagyobb bizonyossággal kizárhatjuk, ugyanis eddigi tudásunk alapján hősrünk teljesen ép bőrrel úszta meg az első világégést. Arról nem is beszélve, hogy teljességgel elképzelhetetlen, hogy valaki több, mint 30 év (!) után haljon bele sérüléseibe. E változat esetében valószínűleg gépelési hibáról lehet szó, amely egy rovást „kifelejtve” első világháborút írt második helyett, ami úgy viszont teljesen megegyezne az első variációval.

A negyedik verziót a még ma is élő tanítványa, Békés Antal szolgáltatta egy évvel ezelőtt megjelent természetgyógyász magazinban: „Én úgy tudom, hogy egyszer a városban járva közlekedési balesetben vesztette el az életét”.¹⁰¹ Ezt nem tudjuk sem megerősíteni, sem cáfolni.

Annál is inkább, mert döbbenetes módon ugyanez a tanítvány, jelen sorok írójának egy egészen más (ötödik!) változatot mondott, mely szerint prosztatarákban halt volna meg.¹⁰² Véleménye szerint Bicsérdy sohasem gyógyult ki teljesen szifiliszéből és az időközben kialakult szövődmények miatt kellett eltávoznia az élők sorából. A

⁹⁸ Romániai Magyar Irodalmi Lexikon 1981, 228.

⁹⁹ Békés Antal: Egy 87 éves bicsérdista visszaemlékezései. In: Életerő, 2001. július-augusztus 8. évf. 11-12. sz. 17.

¹⁰⁰ Forrás: <http://mek.oszk.hu/03600/03628/html/b.htm> (2007. december 9.)

¹⁰¹ Békés Antal: Egy 87 éves bicsérdista visszaemlékezései. In: Életerő, 2001. július-augusztus 8. évf. 11-12. sz. 17.

¹⁰² Békés Antal személyes közlése.

„prosztatarákos-verzió” cáfolatára vagy megerősítésére sem merünk vállalkozni, mindenesetre véleményünk szerint elég gyenge lábakon áll a tanítvány érvelése.

A hatodik (véleményünk szerint az igazsághoz legközelebb álló) változatot a még szintén élő másik tanítványa, Magyar Ilona közölte jelen sorok írójával. Itt visszaautalnánk Bicsérdy (már korábban említett) önmagán végzett kísérleteire. Saját elmondása szerint egy 23 napos étlen-szomjazásos böjtölése alkalmával (melyet 24 óránkénti izzasztással kötött egybe) kis híján életét veszítette. Az akkor még előző feleségének kiadott instrukciója így szólt: ha bármi baja lenne, azonnal vigye friss levegőre és masszírozza fel. A baj a böjtölés utolsó napján következett be: Bicsérdynek fennakadtak a szemei, nagy valószínűséggel leállt a szíve. Ám a klinikai halál állapotába került „mestert” akkor még sikerült visszahozni.¹⁰³

Az utolsó változat szerint valami ilyesmi történhetett vele az USA-ban is, azzal a nem kis különbséggel, hogy akkori feleségének (Jaske Kató) már nem sikerült. A „mestert” ugyan kórházba tudták szállítani, ám neje hiába könyörgött az orvosoknak. Férjét meg sem próbálták újraéleszteni. Hullakamrába vitték – a lehet akkor még valóban csak tetszhalott – Bicsérdyt és az ottani törvényi előírásoknak megfelelően átszúrták a szívét. Hősünk rendkívül kalandos és eseménydús élete ezennel véget ért.

3. 1 Előfutárok, ötletgazdák

Ebben a fejezetben azokat a személyeket kívánjuk – a teljesség igénye nélkül – bemutatni, akik nagy hatást gyakoroltak Bicsérdy Béla rendszerére, vagy pályafutásuk több ponton is analógiát mutat a magyar „mesterével”.

Vincenz Priessnitz (1779-1851)

Az empirikus hidroterápia megalapítója.¹⁰⁴ Állítólag amikor 17 éves korában egy ló megrúgta, súlyos sérüléseket szenvedett. Ám semmilyen orvosságot nem akart elfogadni, kizárólag hideg vizes borogatást, melytől gyorsan meg is gyógyult.¹⁰⁵ Az önmagán végzett

¹⁰³ Bicsérdy 1995a, 168.

¹⁰⁴ Schott 1993, 613.

¹⁰⁵ Michelet 1999, 120.

kísérletek eredményeképpen egy olyan vízkúrát fejlesztett ki, amit hamarosan az „emberiség szolgálatába” állított.

1818-ban kezdte meg első páciensei gyógyítását olyan sikerrel, hogy hamarosan óriási hírnévre tett szert. 1826-ban szülőhelyén (Gräfenberg) egy hidegvízzel gyógyító intézetet hozott létre.¹⁰⁶ Sikereit egyre nagyobb gyanakvással nézték az orvosok, mígnem 1829-ben kuruzslással vádolták meg, az egyébként paraszti származású és semmilyen orvosi végzettséggel nem rendelkező „vízdoktor”. Ez alól a vád alól még úgy sem tudta tisztázni magát, hogy több orvos is támogatta ezt a gyógymódot.¹⁰⁷

Mivel Ausztria császáranak környezetéből meggyógyított valakit¹⁰⁸, 1831-ben hatósági engedélyt kapott gyógyintézetének működtetésére. Persze csak azzal a feltétellel, hogy nem rendelhetett gyógyszereket és sebészeti műtéteket sem végezhetett. Intézetét 1831-ben még csak 64 beteg kereste fel, ám 1839-ben már kereken 1700, köztük 120 orvos, akik hívei lettek a „hidegvíz-gyógyászatnak”. Gyógymódjában a hideg víz, izzasztó pakolások és a szabad levegőn végzett sok mozgás játszották a főszerepet.¹⁰⁹

1875-ben, Párizsban kiadtak egy könyvet egy bizonyos Rultól, amely állítólag Priessnitz kézírásos jegyzetei alapján íródott. A könyv mottójául egy olyan idézet szolgált, mely lényegét tekintve teljesen megegyezik Bicsérdy álláspontjával is: „A természetben minden egyszerű, minden egyformán történik; a természet mindig a legnagyobb hatással, a legkisebb ráfordítással dolgozik. Egységet tesz az egység mellé; egyetlen élet van, egyetlen egészség, egyetlen betegség, tehát egyetlen orvosság.”¹¹⁰

Ma is a gyógyítás hétköznapi fogalmai közé tartozik a Priessnitz-féle borogatás és a hasonló elnevezésű keresztkötés.¹¹¹

Johannes Schroth (1798-1856)

Osztrák-sziléziai származású paraszt, Priessnitz iskolatársa volt. A nevével fémjelzett híres kúra a koplaláson és szomjazáson alapult.¹¹² A módszerét alkalmazó lindewiesei klinikán Bicsérdy többször is megfordult.

¹⁰⁶ Schott 1993, 268.

¹⁰⁷ Uo., 613.

¹⁰⁸ Michelet 1999, 120.

¹⁰⁹ Schott 1993, 268.

¹¹⁰ Michelet 1999, 120.

¹¹¹ Schott 1993, 613.

¹¹² Uo., 263.

Sebastian Kneipp (1821-1897)

Német katolikus lelkész és természetgyógyász, a hidegvíz-kúra megújítója. Kneipp már kora ifjúsága óta sorvadásban szenvedett.¹¹³ Sigmund Hahn könyvének előírásait követve azonban kigyógyította magát bajából, és Priessnitzhez hasonlóan ő is nekilátott a tanácsért hozzá forduló betegek kezeléséhez. Könyve (Az én vízkúrám) több kiadást is megért, népszerűségének csúcsán 4000 beteget kezelt Wörishofenben. Mivel munkájába kezdetektől fogva orvosokat is bevont, így megmenekült a sarlatánság vádjától. Magyarországon is nagy népszerűségnek örvendett, 1893-ban Országos Magyar Kneipp Egyesület is alakult a fővárosban, amely 1899-ben megindította a „Kneipp újság” című folyóiratot.¹¹⁴

Arnold Ehret (1866-1922)

A németországi Badenban született egy földműves családban. Már kora ifjúságától sok minden érdekelte, de leginkább a fizika, kémia, rajzolás és a festészet vonzotta. Kitűnő nyelvérzékkel rendelkezett, anyanyelvén kívül jól beszélt franciául, olaszul és angolul is.

21 éves korában szerezte meg rajztanári képesítését, de – a már ekkor is gyengélkedő Arnoldot – szívproblémái miatt elbocsátották a katonaságtól. 31 éves korában vesegyulladást kapott, melyet Európa 24 legelismertebb orvosa deklarált gyógyíthatatlannak. Ehret nem nyugodott bele a diagnózisba és különböző természetes gyógymódok iránt kezdett érdeklődni, melyektől gyógyulását remélte. A halálra is felkészülve végső elkeseredettségében böjtölni kezdett, ám legnagyobb meglepetésére nem hogy nem halt éhen, de még az állapota is javult.

1899-ben Berlinbe utazott a vegetarizmus tanulmányozására, majd ezt követően Algériába ment, ahol megkezdte a böjttel és a gyümölcstáplálkozással kapcsolatos kísérleteit. A kísérletsorozat eredményeképpen kigyógyult gyógyíthatatlannak tartott bajából és az 1900-as évek elején a svájci Asconában szanatóriumot is nyitott, ahol több ezer pácienszt kezelt sikerrel. Hogy a tápmegvonás szenzációs hatásait demonstrálhassa, több, nyilvános böjtölést is végrehajtott. A leghíresebb ezek közül az 1909-ben, Kölnben véghezvitt 49 napos tápmegvonása, mely – az akkori hivatalos adatok szerint – böjt

¹¹³ Schott 1993, 610.

¹¹⁴ Uo., 330.

világrekordnak számított. Még az első világháború kitörése előtt Kaliforniába költöztette szanatóriumát és ott a „Health Food” (egészséges táplálék) mozgalom úttörője lett.

56 éves korában egy esős, októberi napon megcsúszott a vizes aszfalton, és olyan szerencsétlenül esett el, hogy koponyáját betörve szinte azonnal belehalt sérüléseibe. Halálával kapcsolatban még ma is összeesküvés-elméletek keringenek. Fanatikus hívei szerint nem lehet véletlen, hogy az orvosokra, valamint a hús- és tejipar képviselőire egyre nagyobb „veszélyt” jelentő Ehret ilyen fiatalon hunyt el. A gyógytáplálkozásról és a böjtölésről írt művei nagyon népszerűek, eddig már több mint 300 ezer példányt adtak el belőlük.¹¹⁵

Bicsérdy minden valószínűség szerint nem tudta, hogy hősünk szerencsétlen balesete következtében hunyt el, így – jellemző módon – Ehret halálát saját tudatlanságával magyarázza, aki ha (a „mester”) tanítása szerint élt volna, akkor nem kellett volna ilyen fiatalon meghalnia.¹¹⁶

Jörgen Peter Müller (1866-1938)

Dán sportoló és tornatanár. 1904-től kezdve 134 díjat szerzett, szinte mindenféle sportágban. Még ugyanebben az évben megírta „Az én módszerem” címet viselő művét, amely azonnal bestseller lett. Munkáját 24 nyelvre fordították le (köztük magyarra is) és 1925-ig csak a német fordítás 400 ezer példányban kelt el.

A „müllerezés” hosszú időn keresztül a gimnasztika szinonimája volt. Sikerének titka abban áll, hogy egyszerű gyakorlatait mindenféle segédeszköz nélkül kb. 15 perc alatt el lehet végezni, ami az összes fontosabb izmot átmozgatja. Esküdt ellensége volt a korában egyre nagyobb népszerűségnek örvendő testépítésnek és az izomfejlesztés helyett inkább az általános mozgásra helyezte a hangsúlyt. Mindemellett Müller egyike volt az első modern sportújságíróknak is.¹¹⁷

A már említett művének bevezetőjében meglepő hasonlóságokat találhatunk álláspontja és Bicsérdy felfogása között. Szerinte, aki nem gondolja a testét, az vét a természet törvényei ellen, amely azonban matematikai pontossággal bosszulja meg magát. Állítása szerint nem elég, ha semmi olyat nem teszünk, ami az egészségre ártalmas, hanem ellenállóvá is kell tenni a testet. Legfontosabb instrukciói így hangzanak: „Szívjunk

¹¹⁵ Források: <http://www.societyofcontrol.com/ppmwiki/pmwiki.php/Main/Namensregister#E> (2008. március 12.) valamint http://en.wikipedia.org/wiki/Arnold_Ehret (2008. március 13.) alapján.

¹¹⁶ Bicsérdy 2003, 288.

¹¹⁷ Forrás: http://de.wikipedia.org/wiki/J%C3%B8rgen_Peter_M%C3%BCller (2008. március 13.)

állandóan friss levegőt, fürödjünk vagy mosakodjunk hideg vízben, járjunk gyakran napsütötte helyeken, s ragadjunk meg minden alkalmat arra, hogy testünk minden egyes izmát és szervét még oly rövid időre is, erőteljes mozgás által eddzzük.”¹¹⁸

Nem tudni milyen forrásra alapozva, de Bicsérdy 51 éves korára keltezte halálát, mely szerint tüdőgyulladásban hunyt volna el.¹¹⁹

Maximilian Bircher-Benner (1867-1939)

Svájci orvos, aki 1904-ben, Zürichben megnyitotta „Eleven erő” névre hallgató szanatóriumát, melyet az első világháború kitöréséig folyamatosan bővített. Pácienseit fizikai-étrendi módszerekkel kezelte, akik egyre nagyobb tömegben érkeztek hozzá a világ minden tájáról. Egy olyan speciális étrendet alakított ki, amiben a nyerskoszt kerül előtérbe, mivel véleménye szerint az ember természeténél fogva gyümölcssevő. A kezeletlen nyers növény szerinte „fényelemet” tartalmaz, ami kiszabadulva életerőt bocsát ki, tehát gyógyító tápanyagként szolgál. Könyvei nagy példányszámban jelentek meg, amikkel igen sok hívet szerzett magának.¹²⁰

Némäti Kálmán (1855-1920)

Történész, könyvtáros, magánzó. A Nógrád megyei Szécsényben született, egy evangélikus családban. A gimnázium első két osztályát Balassagyarmaton, a többi Selmechányán végezte. Itt is érettségizett 1875 júniusában, majd tanulmányait a budapesti bölcsészkaron folytatta tovább. Egyetemi évei alatt előbb Artner Kálmán ügyvéd, majd később Zichy János gróf családjánál volt nevelő. Tanári alapvizsgáját 1878 májusában szerezte meg. Ettől az esztendőig kezdve 7 éven keresztül folytatta tudományos kutatásait a budapesti, illetve a szegedi könyvtárakban.

1889. április 8-a után a vegetárius életmódra tért át. Lassanként minden főtt, vagy sült ételtől tartózkodott és végül lemondott a tej, tojás és sajt élvezetéről is. Mivel ezen életmódja miatt rokonai és ismerősei bolondnak tartották, sehol nem kapott alkalmazást. Ebből kifolyólag – saját vallomása szerint – kénytelen volt a remete életre adni magát. Szülőföldjéhez közel, a Mátra hegységi erdőben egy elhagyott medvebarlangban talált

¹¹⁸ Müller 1908, 8-9.

¹¹⁹ Bicsérdy 1995a, 189.

¹²⁰ Schott 1993, 352.

menedékre. Saját maga készítette alsóneműben és csuhában járt. Vadon nőtt gyümölcsössel és gyökérrel táplálkozott. Ha néha felkeresték, búzával, gyümölcsössel és kenyérral látták el.

Ezen életmódját megunva 1894 szeptemberétől a budapesti postaigazgatóságnál lett díjnok, napi 80 krajcár fizetéssel. 1897-ben Kairóban, 1899-től 1901-ig pedig a londoni British Museum könyvtárában végzett kutatásokat – ekkor még saját költségén. Ám az ezt követő tanulmányújtait már államköltségen tette. Előbb Kossuth Ferenc, majd Zichy János gróf megbízásából. Volt Münchenben, Párizsban, Berlinben, Szentpétervárott, Londonban, Liverpoolban, Kairóban és Szuezen. Anyanyelvén kívül németül, szlovákul, angolul, franciául, görögül, latinul, oroszul és törökül beszélt. Jártas volt Európa, Ázsia és Afrika szinte valamennyi klasszikus irodalmában. Műveiben leginkább a magyar őstörténettel foglalkozott, meglehetősen sajátos nézőpontból.¹²¹

Mint már említettük, Bicsérdy Béla jó barátja volt, akit kényszerű budapesti tartózkodása idején több mindenben is segített. Halálának pontos körülményei nem ismertek. Bicsérdy szerint: „Méltatlankodásai miatt agyonverték a vörösek.”¹²² Gulyás Pál munkája szerint viszont csak 1920. február 15-én hunyt el.¹²³ Tehát vagy arról van szó, hogy esetleges bántalmazása során szerzett sérüléseibe csak jó fél évvel a proletárdiktatúra bukása után halt bele, vagy (sok más dologhoz hasonlóan) Bicsérdy ebben is tévedett.

1894. november 25-én, Budapesten, az Országos Magyar Kneipp Egyesület által rendezett összejövételén „Táplálkozásunk törvénye” címmel tartott előadást. Ennek anyaga a következő évben, nyomtatásban is megjelent.

A munka a vegetárius életmódot népszerűsíti, melyben a közegészségügyön kívül a közgazdasági és közművelődési szempontokat is figyelembe veszi. Bicsérdyhez hasonlóan az ember földi szenvedéseit ő is a táplálkozása törvényének megsértésében látja. Ez pedig nem más, mint a „Ne ölj!” parancsolat semmibevétele. Szintén hivatkozik Darwinra, Hufelandra és Cornarora. Egyértelműen a nyerskoszt mellett teszi le a voksát és véleménye szerint addig nem lehet szó a valódi női emancipációról, amíg annak munkaerejét a konyhai teendők kötik le.¹²⁴

¹²¹ Források: Szinnyi 1903, 954-955. és Némäti 2001, hátoldala alapján.

¹²² Bicsérdy 1995b, 436.

¹²³ Gulyás 2002, 487.

¹²⁴ Némäti 1895, 1-20.

Edmond Bordeaux Székely (1900?-1979)

Író, filozófus, tanár, régész, nyelvész. Székely földbirtokos apától és francia anyától származik. Székely Sándor, Kolozsvár unitárius püspökének unokája. A párizsi egyetemen szerezte meg doktorátusát, valamint egyéb tudományos fokozatait Bécsben és Lipcsében. Egy időben a Filozófia és Kísérleti Pszichológia professzora is volt a kolozsvári egyetemen. Elismert nyelvtudósa a szanszkrit, arámi, görög és latin nyelveknek, melyeken kívül még tíz modern nyelvet is beszélt. 1928-ban a Nobel-díjas Romain Rollanddal közösen megalapította a Nemzetközi Biogenikus Társaságot (IBS).

Legjelentősebb fordításai: válogatott írások a Holt Tengeri Tekercsekéből, és az Esszénus Béke Evangélium (több mint 2 millió példányszámban jelent meg 26 nyelven), valamint válogatott szövegek a – Bicsérdy által is sokszor emlegetett – Zend Avesztából és az ősi Mexikó prekolumbiánus kódexeiből. Több mint 80 könyvet publikált számos országban a filozófia, illetőleg az ősi kultúrák témakörében.¹²⁵

„A böjtölés esszénus tudománya és A mértékletesség művészete” című munkája gyakorlatilag teljesen egybevág Bicsérdy tanításaival. Ugyancsak ősi iratokra hivatkozva próbálja meggyőzni olvasóit a böjtölés és a mértékletesség előnyös hatásairól. Szintén hivatkozik az ún. makrobiótákra (hosszú életű emberek), akik közül – a már Bicsérdynél is jól ismert – Luigi Cornaro központi szerepet játszik.

Székely Edmond egyszer meglátogatta Bicsérdyt, aki – nem hagyván őt szóhoz jutni – egy „mindössze” hat órás előadást tartott az emberi lét és fejlődés céljáról a megszeppent párizsi professzornak. A „hegyi beszédet” türelmesen végighallgató hősünk végül mégis szólásra emelkedett és egy értekezést olvasott fel a „mesternek”. Bicsérdy persze kelleetlenül hallgatta és arra a következtetésre jutott, hogy Székely semmit nem értett meg az ő tanításaiból.¹²⁶ A tőle már megszokott stílusával a megértésre képtelenek közé sorolta a nagy tudású egyetemi professzort, ami úgy hisszük, megint csak nem szorul bővebb kommentárra.

¹²⁵ Székely 2000, hátoldal.

¹²⁶ Bicsérdy 2002b, 81.

3. 2 A bicsérdyzmus a sajtó tükrében (a kezdetektől napjainkig)

Bicsérdy Bélának és a bicsérdyzmusnak a sajtóban betöltött szerepét kronologikusan négy nagy tömbbe csoportosíthatjuk: 1. Súlyatlétikai világrekordjairól szóló tudósítások az 1900-as évek elején. 2. Az „eszme” nyilvános meghirdetését (1921) követő évek híradásai, 1944-es távozásáig. 3. A második világháborút követő időszak az 1980-as évek közepéig. 4. A nyolcvanas évek közepétől napjainkig terjedő időszak.

Az első „csoportot” nem kell bővebben kifejtenünk. Az amatőr súlyemelésben és bűvárkodásban elért rekordjairól részletesen beszámoltak a korabeli angol és német nyelvű sportlapok. Jellemző módon, Magyarországon csak megkésve szereztek tudomást az „erdélyi bikáról”, de a külföldi híradásokat követően a hazai sportlapok is beszámoltak elért sikereiről.

Bicsérdy Béla és az általa hirdetett tanok szempontjából az 1921-től 1944-ig terjedő időszak tekinthető a legjelentősebbnek. Aranka lánya egyszer hozzáfogott a családi múzeumukban őrzött (apjáról szóló) cikkek összeszámolásához, ám 2500 után feladta. Több száz újságcikk maradt számolatlanul és ezen kívül több száz (javarészt külföldi) tudósítás létezéséről tudunk, amely soha nem is volt birtokukban.¹²⁷ Mindez persze csak az 1928 előtti évekre vonatkozik, az utána megjelent cikkek pontos számáról sem rendelkezünk biztos adatokkal.

Noha Bicsérdy önelégülten jegyzi meg, hogy nem volt még tudós vagy uralkodó, akiről életében ennyit írtak volna,¹²⁸ valóban azt kell megállapítanunk, hogy a húszas években elért népszerűsége példa nélkül áll a magyar történelemben.

Hősünk több újságcikket is eredetiben idéz műveiben. Sőt, „A reforméletmód prospektusa” című munkájában huszonöt, róla és az eszméről megjelent újsághírt közöl (egy-két kivételtől eltekintve) teljes terjedelemben.

A műveiben olvasható és a birtokunkban lévő újságcikkek nagyon változatos képet mutatnak. Egy részük látványosan törekszik az objektivitásra, nagyon sok viszont teljesen figyelmen kívül hagyva a tényeket, néha egészen fantasztikus valótlanosságokat közöl hősünkről, vagy az általa hirdetett tanokról.

Ez utóbbinak több oka is lehet. Lehetséges, hogy a harmadik egyetemes próféta szerepében tetszelgő Bicsérdy – sokszor meghökkentő kijelentései – szinte csábították a túlzásokra (a szenzációra mindig is fogékony) hírlapírókat.

¹²⁷ Bicsérdy 1995b, 452.

¹²⁸ Uo.

Ám nem zárhatjuk ki teljesen azt sem (amiről hősünk sokszor panaszkodik műveiben), hogy jó néhány torzító cikk, egyszerűen megrendelésre készült. Természetesen nem áll szándékunkban összeesküvés-elméleteket gyártani. De ha figyelembe vesszük azt, hogy a „Bicsérdy-módszerekkel” több ezer ember gyógyult ki halálos betegségéből és a követők száma már megközelítette (ha nem bőven meghaladta) a százezret, akkor joggal feltételezhetjük, hogy jó néhány, egészségügyben dolgozó szakember látta veszélyeztetve egzisztenciáját. Nem beszélve a hentesekről, akiknek ez idő tájt érezhető mértékben esett vissza a forgalmuk.

Bicsérdy azt állítja műveiben, hogy (egy-két kivételtől eltekintve) meglehetősen rossz színben tüntetik fel személyét és rendszerét. A tragédiák,¹²⁹ és a botrányok¹³⁰ óriási publicitást kaptak, míg a betegek ezreinek csodás gyógyulásáról alig-alig számoltak be.

Üde színfoltot jelentett a bicsérdysták életében „Az emberiség érdekében!” című, 1925 júniusában megjelenő röpirat, mely a mindössze pár számot megérvő „Bicsérdyismus” névre hallgató havilap előfutára volt. Mindkettő Evien Eugen szerkesztésében jelent meg Petrozsényben. A „Bicsérdyismus” az eszme egyetlen szócsöve volt, melyben a szerkesztőn kívül Bicsérdy is „megszólt” néhányszor, és természetesen helyet kaptak benne a meggyógyult tanítványok áradozó levelei is. A fellángolás azonban csak rövid ideig tartott, a nagy reményekkel induló havilap már 1926-ban megszűnt.

Korábban már említettük, hogy nincs pontos tudomásunk arról, hogy az 1926-os magyarországi látogatását követően tartott-e még nyilvános előadásokat a „mester”. 1930-as áttelepülését követően azonban már egészen biztosan felhagyott a nyilvános „igehirdetéssel”. Valószínűleg ennek tudható be, hogy a bicsérdyismus iránti érdeklődés meglehetősen lanyhult. Noha még eztán is sok cikk jelent meg a „mesterrel” vagy az „eszmével” kapcsolatban, (jelentőségüket tekintve) ezek hozzá sem mérhetők a húszas évek felfokozott hangulatához.

Az 1945 utáni Magyarországon Bicsérdy „persona non grata” lett. Noha munkái nem szerepelnek „A fasiszta, szovjetellenes, antidemokratikus sajtótermékek” sem első, sem második jegyzékében, tanítványai egybehangzó állítása szerint műveit indexre rakták, és ennek megfelelően bezúzták, vagy elégették.

¹²⁹ Az eddig rendelkezésünkre álló adatok alapján, összesen nyolc halálesetről van tudomásunk, melyek során a – magukat szinte minden esetben fanatikus bicsérdystaként definiáló – személyek gyakorlatilag halálra koplalták magukat.

¹³⁰ Feltehetően a tragédiák hatására, több előadását is betiltották. Egy 1925-ben, Makón történt haláleset követően ideiglenesen még a műveit is betiltották és eljárást indítottak Bicsérdy ellen, ami – persze – felmentéssel zárult.

Még felderítésre vár, hogy a nyolcvanas évek közepéig mennyi cikk jelent meg a „mesterrel” kapcsolatosan. Ám feltételezéseink szerint nem túl sok, és nem valószínű az sem, hogy hősünket a legjobb „színben” tüntették fel. Az Élet és Tudomány című folyóirat 1968. márciusi számában ugyan – egy viszonylag – objektív írást olvashatunk róla, ám jellemző, hogy a cikk szerzőjének ekkor még fogalma sem volt Bicsérdy emigrációs éveiről és halálának pontos időpontjáról.¹³¹

A politikai légkör fokozatos enyhülése vezetett oda, hogy 1985-től kezdve ismét megjelenhettek (az addig tabunak számító) különböző, természetgyógyászattal és életreformmal foglalkozó kiadványok.¹³² Természetesen a rendszerváltás után ez a folyamat felgyorsult és egyre több, természetes életmóddal kapcsolatos folyóirat látott napvilágot. Ezekben újra felszínre került a „mester”, ám leginkább csak mint kuriózum és nem mint példakép.

Noha a különböző (politikai, gazdasági, kulturális etc.) folyóiratokban egészen napjainkig jelennek meg Bicsérdyvel, vagy tanítványokkal foglalkozó cikkek, ez rendkívül ritka jelenségnek számít. Az „eszme” továbbra is leginkább csak a természetgyógyászattal, ezoterikával vagy a vegetarizmusmal foglalkozó magazinok olvasóira számíthat.

Összefoglalásképpen megállapíthatjuk, hogy Bicsérdy húszas évekbeli extrém népszerűségéhez rendkívüli mértékben járult hozzá a korabeli sajtó. Az élete folyamán és a halála után megjelent több ezer (hazai és külföldi) újságcikk részletesebb elemzése még a jövő kutatóira vár.

3. 3 A bicsérdyzmus és a korabeli társadalom

Noha Bicsérdy már 1909-től tartott magánelőadásokat, az „eszme” nyilvános hirdetését mégis csak 1921-ben kezdte meg. Egy olyan korban, amikor a világháború és a forradalmak következtében kifordult a sarkaiból a világ. A trianoni országfelosztás óriási sokkot jelentett a magyarság számára.

A megmaradt országrészben olyan mértékű pénzromlás következett be, amely az addigi magyar gazdaságtörténelemben példa nélkül állt. Öt évnek kellett eltelnie, mire a

¹³¹ Dr. Szalai György: Bicsérdy Béla a nyerskoszt prófétája. In: Élet és Tudomány, 1968. március 1. XXIII. évf. 9. sz. 10-13.

¹³² Oláh – Kállai – Vadnai 1989, 46.

gazdaság úgy-ahogy helyre állhatott és a lassú termelés megkezdődhetett. Ám addig is, a társadalomnak egy példátlanul gyorsütemű, általános drágulással kellett szembenéznie.¹³³

A határokon kívül rekedtek sem voltak sokkal jobb helyzetben. Ausztriát leszámítva szinte mindenütt sanyarú sors várt, a teljesen kiszolgáltatott helyzetben lévő magyar kisebbségekre.

Mindezt figyelembe véve nem nagyon csodálkozhatunk azon, hogy a háborút követő időszakban gomba módra szaporodtak a különböző szekták, és a társadalom egy jelentős része különösen fogékonyra vált a miszticizmus, spiritizmus és különféle babonák iránt. Ezt azért fontos megemlítenünk, mert nem kevesen állítják, hogy Bicsérdy kizárólag ennek a zűrzavaros állapotnak köszönhetően tudott olyan óriási népszerűsége szert tenni. Még hősünk is hasonlóképpen vélekedik erről. Állítása szerint világháború kellett ahhoz, hogy az emberiség a gondolkodás útjára léphessen, és így az általa hirdetett „Igazság”, megfelelő „táptalajba” hullhasson.¹³⁴

Nagyon fontos részét képezi tanulmányunknak annak az alaposabb vizsgálata, hogy a bicsérdyzmus milyen társadalmi rétegeket tudott megmozgatni és hogy hozzávetőlegesen hány híve volt az „eszmenek”.

Noha sok helyütt lehet olvasni, hogy a bicsérdyzmus kizárólag az egyszerű, tanulatlan emberek körében volt népszerű, ezt nagyon könnyen megcáfolhatjuk. Bicsérdy a műveiben tucatjával idéz olyan hozzá intézett levelekből, melyekben a követők sugárzó örömmel számoltak be – néha döbbenetes – gyógyulási eredményeikről. A levélírók az összes társadalmi osztályt képviselték. Volt köztük lakatos, festőművész, mérnök, magas rangú katonatiszt, ex-rendőr, ügyvéd, törvényszéki bíró, vegyész, asztalos, sportember, napszámos, fényképész, főesperes, de még egyetemi tanár is. (lásd: 3. sz. melléklet).

Állítása szerint a polgári egyének mellett több egyházi személy is érdeklődött az „eszme” iránt, úgymint: római és görög katolikus, görög keleti, református, evangélikus, valamint unitárius papok.¹³⁵ Prohászka Ottokár rendszeresen megvásárolta műveit, aki egy Bicsérdyhez intézett levelének végén így ír: „Isten nyújtsa meg az ön életét, tegye lehetővé tevékenységét e szent cél szolgálatában sokak javára.”¹³⁶ S bár nem lettek követők, de több ízben hallgatta előadásait Darányi Kálmán és Babits Mihály is.¹³⁷

¹³³ Hajpál 1973, 13.

¹³⁴ Bicsérdy 2002b, 34.

¹³⁵ Bicsérdy 1995b, 603.

¹³⁶ Soós 1926, 34.

¹³⁷ Bicsérdy 2002b, 104.

Elképzelhető, hogy a több ezres hívőtábor meghatározó hányadát valóban a tanulatlan, egyszerű emberek csoportja tette ki. Ám nem képezheti vita tárgyát, hogy a bicsérdyzmus, az összes társadalmi osztályt megérintette.

Követőinek pontos számát lehetetlen meghatározni. A becslések 15 ezertől, a több mint 150 ezerig terjednek. Ez persze leginkább Erdélyre, kisebb mértékben Magyarországra vonatkozik. Ám tudjuk, hogy voltak külföldi hívei is az „eszmének”, ezek számát azonban még hozzávetőlegesen sem merjük megbecsülni.

Mindent összevetve véleményünk szerint nem túlzás azt állítani, hogy a bicsérdyzmus fénykorában legalább 100 ezer híve volt a „mesternek”, a Kárpát-medencén innen és túl.

Tudunk arról, hogy Erdélyben és Magyarországon több bicsérdysta egyesület is megalakult,¹³⁸ ám ezek legnagyobb valószínűséggel csak amolyan asztaltársaságok voltak és nem pedig bíróságilag is bejegyzett szervezetek.

Külön figyelmet érdemelnek a bicsérdysta vagy vegetárius kolóniák (lakótelepek). Egy 1926-os újságcikket idézve, maga a „mester” is beszámol a Szolnok melletti „vegetárius-bicsérdysta-flecserista lakótelep”-ről.

A tudósítás szerint valamennyien B-listára került budapesti hivatalnokok és tanítók éltek itt, családjukkal. 1923 környékén néhány, a teljes anyagi csőd szélére került família hagyta el a fővárost és költözött ide. 1926-ban már 32 család élt itt. Az olcsó telkeken nyaraló-szerű házikókat építettek fel és gyümölcs-, illetve zöldségtermesztésbe fogtak. A kolónia lakói ugyan nem fanatikus bicsérdysták, de sok mindent elfogadtak a „mester” rendszeréből. Így leginkább csak nyers növényi kosztot éltek; télen-nyáron vettek hideg vizes fürdőket; a lehető legkevesebb ruhát öltötték magukra és leginkább a biológiával, szociológiával, természettudományokkal, valamint a buddhizmussal foglalkozó műveket forgatták. Idegeik megnyugodtak, egészségük megerősödött.¹³⁹

Az 1930-as évek elején dr. Antolik Arnold egykori polgármester vezetésével szintén megvalósult egy „vegetár telep”, a szentendrei Izbégen. Ennek 1935-ben 24 család és 90 tagja volt. A családok egy-két holdon gazdálkodtak, hogy az étrendjüknek megfelelő növényeket megtermelhessék.¹⁴⁰ A telep pátriárkája az a Véver Oszkár volt, akivel Bicsérdy műveiben is találkozhatunk, mint lelkes követővel.

¹³⁸ Marosvásárhely (1925), Budapest (1926), Debrecen etc.

¹³⁹ Bicsérdy 1995b, 438 – 440.

¹⁴⁰ Oláh – Kállai – Vadnai 1989, 44.

Állítólag még máshol is voltak hasonló jellegű „vegetárius-lakótelepek”, de csak erről a kettőről tudunk egészen biztosan. Azonban még a szolnoki és a szentendrei kolóniákról is meglehetősen kevés információval rendelkezünk. Nem tudni meddig álltak fenn, bár valószínűsíthetjük, hogy legkésőbb a második világháború után felszámolták ezeket. Pontos történetük feltárása ugyancsak a jövő kutatóira vár.

Összefoglalásként nagyon röviden megállapíthatjuk, hogy Bicsérdy Béla és tanai (ha csak röpké két évtizedre is), de óriási hatást gyakoroltak a magyar társadalom minden rétegére.

3. 4 A konkurencia (Mazdaznan, Magyar Vegetárius Egyesület)

Ebben a fejezetben két, olyan „mozgalmat” szeretnénk bemutatni, amelyek tanításai nagyon hasonlítanak Bicsérdy Béla rendszeréhez, ám „elvárásaik” közel sem olyan szigorúak, mint hősünké. Valószínűleg ebből adódhat, hogy jó pár embert sikerült „átcsábítaniuk” Bicsérdy hívei közül.

Mazdaznan

Jelentése: „mestergondolat”. Ezzel a fogalommal egy olyan vallási-filozófiai tanítást jelölnek, ami egy reformált zoroasztrizmuson alapszik. A mozgalom megalapítója Otoman Zar Adusht Ha'nish (1844?-1936), polgári nevén: Otto Hanisch. A Mazdaznan rendszerben a zoroasztrizmuson kívül keresztény, hinduisztikus és tantrikus elemek is fellelhetők.

Ha'nish a fajelméletet is belevegyítette a tanításokba. E szerint a hierarchia csúcsán az árják állnak, de hozzájuk sorolta a szemitákat is. Az ún. „kevertfajúakat” és az összes feketét viszont alacsonyabb rangúnak tartotta. A cél egy árja békebirodalom és népszövetség létrehozása, amelyből az alacsonyabb rendű fekete népek kizáratnának. (A mai Mazdaznan mozgalom minden fajelmélettel kapcsolatos teóriától elzárkózik.)

Alapítója szerint ez egy tudományos életfilozófia, és egy filozofikus élettudomány, mely az ön-nevelésen alapszik, legfőképpen azért, hogy az ember élete kivirágozzon, és testi-lelki-szellemi egyensúlyba kerülhessen. Ez a tanítás – állítólag – nem új keletű rendszer, hanem sok ezeréves gyakorlati tapasztalatokon és felismeréseken nyugszik, melyek a természet könyvének (az élő természet) tanulmányozásán alapulnak. Ezek a

tanítások senkire sincsenek rákényszerítve, mindenki maga dönti el, hogy elfogadja-e vagy sem. A mozgalom követői vegetáriusok ugyan, de nem nyerskosztosok. Nagy hangsúlyt fektetnek a légző- és meditációs gyakorlatokra.

Ha'nish – Bicsérdyhez hasonlóan – „mesternek” tartotta magát, és születési időpontja/helye ugyancsak homályba vész. Állítása szerint 1844. december 19-én született Perzsiában, egy teheráni orosz követ és egy német származású anya gyermekeként. (Erre semmilyen bizonyíték nincs!). Állítólag gyógyíthatatlan szívbaja volt, ezért szülei beadták egy zoroasztrikus közösségbe. 25 évig volt köztük, ezalatt szívbaját is sikeresen enyhítette az ott tanult légzéstechnikákkal. Ám a huszonöt év letelte után ő is úgy érezte, hogy tudását közkinccsé kell tennie.

Legkésőbb 1890-től már az USA-ban élt, ahol Chicagóban megalapította az első Mazdaznan Központot. 1907-től már Európában is hirdette az „eszmét”, ahol Németországban vívta ki a legnagyobb népszerűséget. 1936. február 29-én hunyt el, Los Angelesben. Rendszere időt állóbbnak bizonyult, mint Bicsérdyé, a mozgalomnak ma is jól szervezett egyesületei vannak Németországban, Magyarországon, az Egyesült Államokban és Franciaországban.¹⁴¹

A Mazdaznan rendszer legjelentősebb magyarországi népszerűsítője dr. Szikszay Géza orvos volt, aki a két világháború közötti időben számos ilyen jellegű könyvet fordított le magyarra. Az eszme hívei (a tízes-húszas-harmincas években) még folyóiratot is kiadtak a Mazdaznan népszerűsítésére.¹⁴²

Talán mondanunk sem kell, hogy Bicsérdy meglehetősen rossz véleménnyel volt Ha'nishről is. Noha elismerte széleskörű olvasottságát, szóba sem jöhetett, hogy valaki „mesternek” nevezze magát hősiük mellett. Az élet könyve című művében még egy teljes fejezetet is szentelt az „ál-mester” tudatlanságának és hazugságainak leleplezésére.

Egy németországi vegetárius folyóirat (Wegetarische-Warte 1913. ápr. 26.; jún. 7.; jún. 21.) cikkeire hivatkozva egy közönséges csalónak állítja be Ha'nisht. A cikk írója (Dr. Bracke jogügyi tanácsos és ügyész) állítása szerint a Mazdaznan mozgalom atyja ugyan egy gyönyörű szép mítoszt teremtett maga körül, de dokumentumokkal tudja bizonyítani, hogy Ha'nish egy egyszerű német családban született a poroszországi Weisbergben, és nem 1844-ben, hanem 1866. december 7-én.¹⁴³

¹⁴¹ Források: http://www.mazdaznan.net/mi_a_mazdaznan.htm (2008. március 1.) valamint <http://de.wikipedia.org/wiki/Mazdaznan> (2008. március 1.) alapján.

¹⁴² Varga István: A vegetárizmus története. In: Életerő, 1995. november 3. évf. 11. sz. 12.

¹⁴³ Bicsérdy 1995b, 661-663.

Magától Bicsérdytől tudjuk azt is, hogy Ha'nish 1924-ben megszerezte az egyik művét, ám tanításainak lényegét nem fogta fel. Jellemzően ennek tudja be a Mazdaznan „mesterének” 70 (?) éves korában bekövetkezett halálát is.¹⁴⁴

Magyar Vegetárius Egyesület

Jogelődje, 1883-ban alakult meg, Magyarországi Vegetárius Egyesület néven. Székhelye Budapesten volt, eleinte a Rákóczi út 9. szám alatt. Az 1910-es évektől kezdődően saját lapot is kiadtak, előbb „Természetes életmód”, majd „Életművészet”, végül „Életreform” címen.

Eleinte a Ripszám Henrik tulajdonában lévő (a Budapesten elsőként megnyílt) vegetárius étkezdéjében tartottak felolvasásokat a hónap minden második szombatján, a Király utca 35. szám alatt. Később a Múzeum körút 17. szám alatt (egy újonnan megnyílt reform étteremben) tartottak előadásokat, minden kedden este 7 órától. A központi témák – magától értetődően – a természetes élet- és gyógymódok voltak.

Számos könyv az egyesület gondozásában jelent meg és mindezen felül 3-4 hetente még kirándulásokat is szerveztek. Az 1910-es évek elején mindössze 50 tagja volt. Ez a szám 1942-ig 350 főre emelkedett. A vezetőség szoros kapcsolatban állt a német, osztrák, svéd, holland, francia és angol testvéregyesületekkel.

Az egyesület „túlélte” ugyan a második világháborút, de az új rendszert már nem. 1948-ban minden létesítményével együtt feloszlatták.¹⁴⁵

Történetünk pikantériája, hogy 1911-től kezdve az egyesület elnöke és meghatározó egyénisége nem más volt, mint hősünk tulajdon öccse, Bicsérdy Tibor. A két testvér ádáz küzdelmet vívott egymással, melybe többször a sajtót is bevonták. Itt érdemes idézni Bicsérdy Tiborné leveléből, melyet a „Magyarország” című folyóirat szerkesztőségébe juttatott el, 1926 márciusában:

„Sógorommal a legutóbbi időben megszakítottunk minden, még levélbeli összeköttetést is. Férjem és a sógorom között ugyanis mély ellentétek támadtak, különösen Bicsérdy Béla tanainak következtében...Mi a magunk részéről, férjem és én, tévtanoknak tartjuk Bicsérdy Béla tanait és éppen ezért a vegetáriusok egyesületében és annak keretein

¹⁴⁴ Bicsérdy 2003, 201.

¹⁴⁵ Források: Oláh – Kállai – Vadnai 1989, 43-46. és N. Z.: Akiket nem érintenek a hústalan napok. In: Pesti Hírlap, 1942. július 26. LXIV. évf. 168. sz. 5. alapján.

kívül is csendes propagandát folytatunk a tiszta vegetariánizmus érdekében mindenféle tévtanokkal szemben, így a bicsérdizmussal szemben is.”¹⁴⁶

A cikk további részéből megtudhatjuk, hogy Bicsérdy Tibor ugyan nagyra értékeli bátyjának a gyógyítás terén elért eredményeit, ám fivére tanait rettentő zagvának, önimádását pedig émelyítőnek tartja.

Állítása szerint Bicsérdy Béla a „művelt körökben szokásos és megkívánt viselkedés, tisztesség és tapintatosság legelemibb fogalmával sincs tisztában...”¹⁴⁷ Véleményét – természetesen – a Vegetáriusok Egyesülete is teljes mértékben osztja.¹⁴⁸ Fontosnak tartja ugyan a bátyja által is hirdetett mértékletességet és a böjtöket, de a teljes nyerskosztot elutasítja.¹⁴⁹

Természetesen az idősebbik Bicsérdyt sem kell félteni, ha öccse „kiosztásáról” van szó. Műveiben többször is azzal vádolja, hogy a spiritizmus és az okkultizmus hatalmába került, akinek még annyi felfogó képessége sincs, hogy rájöjjön: okkult dolgok nem léteznek.¹⁵⁰

Nem egyszer fordult elő, hogy munkáiban – meglehetősen cinikusan – a pekingi vegetárius egyesület elnökének nevezte budapesti testvérét,¹⁵¹ aki minden valószínűség szerint maximum csak a térképen kerülhetett közelebbi kapcsolatba a kínai fővárossal. A húszas években megjelent műveiben akárhányszor is szóba került az öccse, még a keresztnevét sem írta le soha.

3. 5 Ellentábor – hívőtábor (vélemények a bicsérdyizmusról pró és kontra)

Ebben a fejezetben négy, olyan művet szeretnénk bemutatni és elemezni, amely részben, vagy teljes egészében a bicsérdyizmussal foglalkozik, és markáns véleményt nyilvánít róla.

¹⁴⁶ Bicsérdy kontra Bicsérdy. In: Magyarország, 1926. március 24. XXXIII. évf. 68. sz. 10.

¹⁴⁷ Uo.

¹⁴⁸ Uo.

¹⁴⁹ N. Z.: Akiket nem érintenek a hústalan napok. Pesti Hírlap, 1942. július 26. LXIV. évf. 168. sz. 5.

¹⁵⁰ Bicsérdy 1995b, 368.

¹⁵¹ Uo., 434.

Károly Sándor – Bicsérdy a gyilkos! Röpirat a legújabb tömegőrületről...

Károly Sándor újságíró 48 oldalas röpirata 1925-ben jelent meg Aradon. Kiadványának már a címéből is sejteni lehet, hogy szerzője nem szuperlatívuszokban óhajt értekezni a „mesterről”.

Már az előszóban leírja, hogy a vesztt világháború, forradalmak és az ebből fakadó politikai és gazdasági instabilitás eredményezett egy olyan táptalajt, amelyben a miszticizmus, spiritizmus és vallásossági mánia vígan tenyészhetett. Véleménye szerint ilyen mánia a bicsérdyzmus is.¹⁵² Mint azt már korábban megemlítettük, Bicsérdy is hasonlóképpen vélekedik erről, csak egy „picit” más előjellel.

A röpirat szerzője szerint hősünk egy zseniális üzletember, aki az előadásaiért busás fellépti díjat kap és „többet keres a legjobban dotált bankigazgatónál.”¹⁵³ Ez utóbbi feltevését a következőkre alapozza: „A Halál legyőzése” című műve már az ötvenezredik kiadás felé közeledik. Mivel a könyv ára 150 lei, ezt ötvenezerrel beszorozva 7.500.000. leit kapunk eredményül, melyből még a költséglevonásokkal együtt is maradna 2-3 milliója. Értesülése szerint „Az ember hivatása” című művéből is már nyolcezer példány kelt el, ami a 30 leies füzetecske esetében bruttó 240 ezer lei bevételt jelentene.¹⁵⁴

Itt egy pillanatra meg kell állnunk. Anélkül, hogy igazságot szolgáltatnánk, szembeállítjuk Károly Sándor kijelentéseit Bicsérdy Béla álláspontjával. Hősünk elmondása szerint egy túlbuzgó nyomdai alkalmazott 500 „Halál legyőzésére” a 47000 számot nyomta rá, tudniillik, hogy annyi ezredik kiadás.¹⁵⁵ Ha ez valóban igaz, akkor teljesen egyértelmű, hogy a röpirat szerzője nagyon csúnyán melléfogott.

Bicsérdy ezen kívül azt is állítja, hogy az 1923-tól 1928-ig terjedő időszakban „mindössze” 5500 könyvet adott el, ám ebből is jóval kevesebb jövedelme származott, mint kellett volna, mert nagyon sok könyvterjesztő egyszerűen átverte.¹⁵⁶

Az előadásokkal kapcsolatban már korábban is megemlítettük, hogy Bicsérdy eleinte ingyen tette, de mivel a rengeteg utazása miatt teljesen ráfizetéses vállalkozás volt az egész, később belépti díjat is szedett. Hogy ez busás volt-e vagy sem, arról nincs tudomásunk. De véleményünk szerint Károly Sándor (itt is) erősen torzít, hisz Bicsérdy

¹⁵² Károly 1925, 3-4.

¹⁵³ Uo., 13.

¹⁵⁴ Uo.

¹⁵⁵ Bicsérdy 1995a, 108.

¹⁵⁶ Uo., 109.

még ezekben az években is tartott ingyenes fellépéseket. Az 1930-tól kezdődően, a lakásán megtartott magánelőadásait pedig végig, teljesen ingyen csinálta.

A röpirat szerzője néha fantasztikusan kiforgatja hősünk szavait. Ír például olyat, hogy – Bicsérdy szerint – a tanítvány 800 évig élélhet, ha böjtöl, csak almát eszik és forrásvizet iszik.¹⁵⁷ Természetesen ezt így, Bicsérdy sohasem állította. Károly Sándor megemlíti egy „bicsérdysta” áldozatot is, aki hatnapi böjt után elhunyt.¹⁵⁸

A röpirat lényegét olyan jól összefoglalja a szerző művének 12. oldalán, hogy érdemes teljes egészében idézni: „Itt a nagy nyilvánosság előtt nyíltan megmondom, hogy én Bicsérdy Bélát sarlatánnak, áltudósnek, beképzelt nagyképű vidéki figurának tartom, aki amerikai ízű humbugokat pénzre vált fel és ehhez segédkezet nyújt neki egész Erdély. Bele akarom vinni a köztudatba, hogy Bicsérdy egész tudománya blöff, minden ténykedése reklám, harcának és minden akciójának nem az a célja, hogy segítsen az emberen, hanem, hogy vagyont gyűjtsön.”

S miután követelte, hogy vonják felelősségre eme örület terjesztőjét, mert már nagy az áldozatok száma,¹⁵⁹ munkájának utolsó részében egy sokkal szelídebb hangnemet megütve a következőket írja: „Nem szeretném, ha bárki is rosszindulattal vagy szándékossággal vádolna. Röpiratommal nem akarok hajsztát indítani valaki ellen, csupán útját akarom állni egy olyan tan terjedésének, aminek a jó és üdvös volta még nem bebizonyosodott tény...”¹⁶⁰

Úgy hisszük, hogy ennyi idézet bőven elég volt a röpirat stílusának és tartalmának szemléltetésére, melyhez nem kívánunk több kommentárt fűzni.

Szabó László – Bűnügyi múzeum

Szabó László eme könyvének harmadik kiadása 1968-ban jelent meg Budapesten. 379 oldalas művében 11 oldalt szentel hősünknek, a „Bicsérdy, a milliomos szektaalapító” című fejezetben. Már az is feltűnő, hogy a könyv szerzője közönséges bűnözők közé sorolja Bicsérdyt, ám a róla szóló fejezet címe nem kevésbé beszédes.

Szabó László írása azzal kezdődik, hogy hősünk egy nyugalmazott őrnagy (!) volt, aki a bicsérdisták szektáját alapította meg.¹⁶¹

¹⁵⁷ Károly 1925, 44.

¹⁵⁸ Uo., 32.

¹⁵⁹ Uo., 25.

¹⁶⁰ Uo., 41.

¹⁶¹ Szabó 1968, 54.

Itt rögtön helyesbítenünk kell, hisz teljesen nyilvánvaló, hogy foglalkozását tekintve összekeverte Bicsérdyt, annak öccsével. Ami a szektaalapítást illeti, a következő az álláspontunk: Hősünk valóban egy nagyon furcsa és újszerűnek ható eszmét hirdetett, ami sok ezer embert ragadott magával. Ám a Bicsérdy köré összesereglett tanítványok (ahogy ez a továbbiakban ki fog derülni), nem alkottak olyan értelemben szektát, amilyenben azt a szerző láttatni szeretné.

Említést tesz két „könyvéről”, melyekből a továbbiakban idézeteket közöl. Az egyik mű ismert, ami nem más, mint a népszerű „Halál legyőzése”. De hogy a „Kopplás és hosszú élet”¹⁶² névre hallgató könyvet honnan vette, azt nem tudni. Lehet, hogy írt valaki egy ilyen címmel ellátott művet, de az egészen biztos, hogy nem Bicsérdy Béla volt.

Szabó László megemlíti a „mester” által is sokszor idézett ún. „makrobiótákat”, ám a szerző még itt is téved, amikor – Bicsérdy szájába adva – Noé életkorát 8700 évben állapítja meg.¹⁶³ Viszont aki figyelmesen elolvassa hősünk műveit, az „nagyon jól tudja”, hogy Noé „csak” 950 évig élt.

A szerző – Károly Sándorhoz hasonlóan – ugyancsak a háborúk és forradalmak után kialakult zűrzavaros állapotok számlájára írja, hogy a bicsérdyzmus olyan óriási népszerűsége tudott szert tenni. Tudni véli, hogy Bicsérdy egy udvartartást rendezett be magának az al-dunai Ada-Kaleh szigetén, ahol aztán százsámra fogadta a híveit.¹⁶⁴

Az ezzel kapcsolatos leírása annyira abszurd, hogy érdemes teljes egészében idézni: „A hívek persze csak akkor teheték ide a lábukat, ha a Mester két alapvető tanát átültették a gyakorlatba: lemondtak minden vagyonukról a szekta javára, s vállalták, hogy „testvéri szeretetben” teljesítik a „Mester” útmutatásait, s dolgozik a szekta telepén.”¹⁶⁵

Talán mondani is fölösleges, hogy az egészből egy szó sem igaz. Jó pár fanatikus híve próbált ugyan a „mesterhez” költözni, ám az ilyeneket Bicsérdy általában rövid úton kipenderítette.

A szerző további fantasztikus (minden valós alapot nélkülöző) leírásait a következő csokorban lehet összefoglalni: al-dunai telepén ezerszáz híve dolgozott, akik a sok kopplástól már majdnem meghaltak; úgy fogyasztotta a nőket, mint más a reggelijét; elfogatóparancsot adtak ki ellene egy ingatlan átírása kapcsán elkövetett állítólagos

¹⁶² Szabó 1968, 54.

¹⁶³ Uo., 56.

¹⁶⁴ Uo., 60.

¹⁶⁵ Uo., 61.

hamisítása miatt; több mint hárommillió dollár értékű ingatlan és bankbetét fölött rendelkezett; 34 gyermeke született és rendkívül gazdagon hunyt el.¹⁶⁶

Nem tudni, hogy a szerző eme értesüléseit kizárólag csak a korabeli újságok (gyakran szélsőségesen túlzó) cikkeire alapozza-e, vagy ezen kívül még roppant élénk fantáziával is rendelkezik. Az mindenesetre biztos, hogy 11 oldalon keresztül még senkinek sem sikerült Bicsérdy Béláról ennyi sületlenséget összehordania.

Soós Gábor – Bicsérdy Béla a természetes gyógy- és új életmód feltalálója...

Dr. Soós Gábor orvos 60 oldalas műve 1926-ban jelent meg Nagyváradon. Címe sokat sejtető, ezúttal (természetesen) egy Bicsérdy Bélát méltató művel állunk szemben.

Noha hitvallását csak művének 22. oldalán közli nyíltan az olvasóval, érdemes már az elemzés elején teljes mértékben idézni: „Mielőtt Bicsérdy Béla tanait boncoló asztalra teríteném, mint orvos kijelentem, hogy tanait én is teljesen elfogadom és Őt prófétának tartom.”

Már rögtön az elején kijelenti, hogy az ember legdrágább kincse az egészség. A betegségekkel kapcsolatban elmondja, hogy az orvos által felírt gyógyszerek csak ideig-óráig hatnak, de a természetes gyógyulást hátráltatják. Ám a doktorok nem tehetnek mást, mert a páciens követeli a receptet és az egyetem is ezt írja elő.¹⁶⁷

Véleménye szerint minden jogállamban bűnnek tartják az öngyilkosságot, de a fokozatosan elkövetett öngyilkosságot senki nem tartja véteknek. Ez utóbbi – szerinte – egyértelműen az ember helytelen életmódjával egyenértékű. A címben is lefektetett természetes gyógymódot (Bicsérdy művei alapján) a következőkben határozza meg: minimum napi 5-10 perc tornászás; hideg vizes fürdők; sok mozgás a szabad levegőn; napfürdőzés (ez mind ingyen van) és a helyes táplálkozás.¹⁶⁸

A bicsérdyzmusról a következőket állapítja meg: „Nincsen ma már olyan ember még a legfélreesőbb faluban sem, aki legalább hírből ne hallott volna valamit a Bicsérdyzmusról.”¹⁶⁹ Leírja, hogy ennek a mozgalomnak ugyan sok barátja és követője, de még több ellensége és üldözője van. Véleménye szerint a bicsérdyzmus hívei elsősorban a gyógyíthatatlan betegek soraiból kerül ki, akik halálos betegségeikből kigyógyulván fanatikus híveivé válnak az eszmének. (Mint tudjuk, Bicsérdy erről pontosan ugyanígy

¹⁶⁶ Szabó 1968, 61-65.

¹⁶⁷ Soós 1926, 4-5.

¹⁶⁸ Uo., 5-7.

¹⁶⁹ Uo., 14.

vélekedett.) Az „eszme” legfőbb ellenségei közé – érthető anyagi okokból – a mészárosokat, hentéseket, kocsmárosokat, vendéglősöket és az orvosokat sorolja.¹⁷⁰

Állítása szerint a bicsérdyzmus a társadalom minden rétegét olyan forrongásba hozta, hogy a probléma körül támadt vita hullámai egészen a kormányzó körökig felcsapódtak. Állítólag egyszer a román kormány hét tudós és neves orvost küldött el (Bukarestből és Kolozsvárról) Bicsérdyhez, hogy annak tanait és módszereit megvizsgálják. A hosszan tartó vizsgálat végeredménye az volt, hogy ha valaki okszerűen követi és betartja a hősünk által „kiadott” instrukciókat, akkor mindenféle belső szervi betegségből ki kell gyógyulnia.¹⁷¹

A bicsérdyzmus állítólag a nyugati államokban (különösen Németországban) is népszerű lett és egyszer az egyik Aradon járt román miniszter kijelentette, hogy a hatóságok rövid időn belül fel fogják kérni Bicsérdy Bélát, hogy tanait a bukaresti tudományos körök előtt ismertesse.¹⁷² Hogy ez valóban megvalósult-e, avagy sem, arról nincs biztos tudomásunk, mindenesetre ez a példa is kitűnően szemlélteti a korabeli hangulatot.

A „mesterhez” hasonlóan úgyszintén megemlíti, hogy a hírlapok nagy többsége csak gúnyolódik és viccelődik a bicsérdyzmuson, de a gyógyultak ezreiről semmit sem írnak.¹⁷³

Állítása szerint Bicsérdy megtanult ógörögül és újgörögül is, valamint „elsajátította az összes nyugati államok nyelvismeretét.”¹⁷⁴ Soós doktor itt minden bizonnyal kissé elvetette a sulykot. Noha nem tartjuk kizártnak, hogy hősünk valóban megtanult ógörögül és újgörögül (hisz többször is megemlítette műveiben, hogy fiatal korában tucatszám olvasta a régi görög írásokat), de hogy az „összes” nyugati nyelvet is megtanulta volna, teljes mértékben kizárhatjuk. Ha ez utóbbi alatt csak a német, angol és francia nyelveket érti, akkor valóban igaza van, ám ebben az esetben nem ártott volna sokkal pontosabban fogalmaznia.

A szerző elmondása szerint nagyon nehéz megérteni Bicsérdy műveit, mert stílusa nehézkes, gondolatai pedig szétfolyók, szerteágazóak. Ő (Soós Gábor) azonban ezt a

¹⁷⁰ Soós 1926, 15.

¹⁷¹ Uo., 15-16.

¹⁷² Uo., 16.

¹⁷³ Uo., 16-17.

¹⁷⁴ Uo., 17-18.

megértést próbálja elősegíteni.¹⁷⁵ Ezután a „mester” eljárásait elemzi orvosi szemszögből, ami tanulmányunk szempontjából már nem bír nagy jelentőséggel.

Művének vége felé azonban egy rendkívül érdekes és figyelemre méltó statisztikát közöl az 1924-es és az 1925-ös évekkal kapcsolatban. E szerint a vágóhidak forgalma 1925-ben Nagyváradon 5%-kal, Aradon 11%-kal, Kolozsvárott pedig 19%-kal esett vissza az előző évihez képest. Adatai szerint – ugyan nem túl jelentős mértékben –, de az ápolásra szoruló betegek száma is visszaesett és még a halálozási ráta is csökkent.¹⁷⁶ Ezeket az eredményeket (természetesen) az egyre népszerűbb reforméletmód számlájára írja.

Állítása szerint a bicsérdyizmusknak Erdélyben kb. 120-150 ezer híve van, köztük 120 orvos. Több erdélyi városban van egyesületük, asztaltársaságuk és Európa összes államaiban már kialakulófélben van a mozgalom.¹⁷⁷ (Hogy a bicsérdyizmus egészen pontosan mekkora népszerűsége tudott szert tenni a Kárpát-medencén kívüli államokban, további, alapos kutatást igényel.)

Művének végén egy terjedelmes listát közöl a bicsérdyizmus segítségével meggyógyult személyekről. Ebben megemlíti nevüket, foglalkozásukat, lakhelyüket, valamint azt, hogy milyen betegségből gyógyultak ki.

Schirilla György - Vegetáriánuskönyv

Schirilla György eme munkája 1988-ban jelent meg Budapesten. 288 oldalas művében egy teljes fejezetet szentel Bicsérdy Bélának, 18 oldalon keresztül.

Az egykori távfutó leírja, hogy éles különbséget kell tenni a bicsérdyizmus és a vegetarizmus között. Noha hősünk tanait téveszmének tekinti, az elsők között tartja számon, akik felismerték: a táplálkozásnak óriási jelentősége van a várható élettartamot illetően.

A szerző viszonylag részletesen beszámol Bicsérdy feleségeiről, ám itt több pontatlanságot is felfedezhetünk. Második nejéről azt írja, hogy a „mester” első feleségének a húga volt, holott a nővére. Ezenkívül kifelejt a harmadik nejét, így végeredményben – tévesen – csak négy házastársról tesz említést, öt helyett.

¹⁷⁵ Soós 1926, 22.

¹⁷⁶ Uo., 50-53.

¹⁷⁷ Uo., 58.

Két, korabeli újságcikket is idéz Bicsérdyvel kapcsolatban. Az egyik – az általunk már ismertetett – Bicsérdy Tiborné levele 1926-ból, a másik „Az Est” című folyóiratban megjelent újságcikk 1939-ből. Utóbbiban több pontatlanság is olvasható.

A szerző beszámol Bicsérdy 1926-os budapesti látogatásáról, és – Szabó Lászlóhoz hasonlóan – szintén nem tud szabadulni az „ezer ada-kalehi bicsérdysta” mítoszától.

Közzétesz egy Magyar Ilonával készült riportot (Bicsérdy Béla még ma is élő fanatikus híve) és említést tesz egy másik volt tanítványról, Dávid Gyuláról is.

Összességében megállapíthatjuk, hogy noha a szerző hősről írt fejezete hemzseg a pontatlanságoktól, egy viszonylag objektív írással állunk szemben. Schirilla elismeri Bicsérdy Béla egyes érdemeit, ám nem állítja példaképül.¹⁷⁸

3. 6 A bicsérdyzmus sikerének titka, hanyatlásának okai

Ebben a fejezetben azokat az okokat kívánjuk összefoglalni, amelyek választ adnak arra: miképpen tudott Bicsérdy Béla olyan rövid idő leforgása alatt hihetetlen nagy népszerűsége szert tenni, és hogyan lehetséges az, hogy hősrünk nevét jóformán senki nem ismeri a mai Magyarországon?

Az első tényező, amit megjelölhetünk népszerűségének okaként, az nem más, mint maga Bicsérdy Béla. A korabeli tudósítások és tanítványai egybehangzó állítása szerint roppant szuggesztív előadásokat tartott, kitűnő szónok volt. Állítólag egyszer Erdélyben 83 órán keresztül tartott előadást a folyamatosan cserélődő hallgatóságának, mialatt csak pár almát fogyasztott el. Nem elhanyagolható körülmény az sem, hogy (a húszas években rendkívül népszerű testkultusz idején) az 1902-ben a világ négy legerősebb embere közé sorolt Bicsérdy, roppant imponáló lehetett hallgatósága számára, tiszteletet parancsoló izomkötegeivel.

Ám a legfontosabb tényező, amit személyével kapcsolatban egy szóval is kifejezhetünk: hitelesség.

Adott egy ember, akinek igaz, hogy semmiféle felsőfokú végzettsége nincs, de anyanyelvén kívül majdnem fél tucat nyelven beszél és műveiből/előadásaiból messze kiviláglik, hogy óriási lexikai tudással rendelkezik. Köztudomású, hogy az akkoriban még gyógyíthatatlannak számító betegségével orvosok tucatjai sem tudtak mit kezdeni, de ő,

¹⁷⁸ Schirilla 1988, 158-176. alapján.

hosszú évek önmagán végzett kísérletek eredményeképp „rájött a titok nyitjára” és kigyógyította magát bajából. Hajzatát, három fogát visszanyerte. A már nagyon régi múltra visszatekintő, szinte megcsontosodott magyar közhiedelmet (mely szerint csak az lehet erős és egészséges, aki húst eszik, mert abban van az „energia”) romba döntötte a még 50 éves korában is súlyemelő világcsúcsot dönteni képes izomkolosszus. Korához képest nagyon jól tartotta magát.¹⁷⁹ Kertjében télen-nyáron mezítláb járkált, még a legkegyetlenebb mínuszokban is.

Egy népszerű beszámoló szerint még paranormális képességekkel is rendelkezett. A történet lényege, hogy 1920 januárjában egy Kiss Elek nevű tanítványa járt nála, aki azon gondolkodott hangosan, miképpen tudná feleségét megnyerni az új életmódnak. Hősünk erre azt válaszolta, hogy a távolból is meg tud jelenni (az általa addig még soha nem látott) nejeinek, és rá tudja venni a reforméletmódra.

Az Oxfordban végzett filozófiai doktor azonban csak mosolygott Bicsérdyn, a dolog felett napirendre tértek. Júliusban viszont a „mester” meglátogatta tanítványát annak otthonában, és amikor a háziasszony megpillantotta hősünket, ájultan rogyott össze.

Kiderült, hogy azon a januári napon dr. Kiss Elekné arra lett figyelmes, hogy az udvarán egy ingujjas férfi áll mezítláb, a húsz fok hidegben. Barátnői, akik ekkor nála voltak vendégségben, semmit sem láttak ebből és az esetet annak tudták be, hogy a háziasszony bizonyára képzelődött. Csak a júliusi, személyes találkozásukkor derült ki, hogy valójában Bicsérdyt látta víziójában. Az eset annyira megdöbbenetette Kiss Eleknét, hogy azonnal ráállt a reforméletmódra.¹⁸⁰

Ám izomkötegek ide, szuggesztív előadások oda, teljesen nyilvánvaló, hogy Bicsérdy karizmatikus személyisége még édeskevés lett volna óriási hírnevéhez. Hisz tudható, hogy sok ezren lettek fanatikus hívei olyanok is, akik soha életükben nem találkoztak vele.

Bicsérdy ír egy olyan németországi tanítványáról, aki nem bírta kivárni, míg lefordítják németre a „mester” műveit, így autodidakta módon megtanult magyarul és a könyvekben foglalt instrukciókat betartván, visszanyerte egészségét.¹⁸¹

Ám nem csak ő gyógyult ki bajából. Hősünk állítása szerint hét év leforgása alatt több mint 5000, javarészt orvosilag is lemondott gyógyíthatatlan beteg nyerte vissza

¹⁷⁹ E dolgozat címlapján is látható, legnépszerűbb pózolós fotóján már elmúlt 60 éves, noha valóban nem néz ki többnek negyvennél.

¹⁸⁰ Bicsérdy 1997, 78-79.

¹⁸¹ Bicsérdy 1995b, 363-364.

egészségét (tanításai alapján), Amerikától Hongkongig. Szerinte több eredményt sikerült ennyi idő alatt elérnie, mint az európai vegetárius egyesületeknek együttvéve.¹⁸²

Nem tudni, hogy ez a számadat mennyiben fedi a valóságot. De az tény, hogy Bicsérdy tucatjával idéz műveiben olyan, hozzáintézett levelekből, melyekben a követők sugárzó örömmel számolnak be, néha egészen elképesztő gyógyulási eredményeikről. Ezt figyelembe véve méltán feltételezhető, hogy a meggyógyult betegek leveleinek nyilvánosságra hozása óriási ösztönző erőt jelenthetett a reforméletmód követésére, de legalábbis kipróbálására. Különösen akkor, ha a napi 40-50 levelet kapó hősünk még olyanról is említést tesz, hogy az előírt diétáját betartott nők, már 34 esetben szültek fájdalom nélkül.¹⁸³

Bicsérdynek a sajtóban betöltött szerepét már említettük, ezzel nem kívánunk a továbbiakban részletesen foglalkozni. Azt azonban mindenesetre le kell szögeznünk, hogy az akármilyen előjellel íródott, de több ezer megjelent újságcikk jelentősen hozzájárult hősünk extrém népszerűségéhez.

Többször szóba került már, de itt utoljára ismét meg kell említenünk, hogy az első világháborút követő zűrzavaros időszak, szintén nem csekély mértékben járult az „eszme” terjedéséhez.

Összefoglalásképp négy jelentős tényezőt nevezhetünk meg, melyek együttesen óriási népszerűséget biztosítottak hősünknek és az általa hirdetett tanoknak: Bicsérdy karizmatikus személye; a gyógyult tanítványok ezrei; óriási publicitás a sajtóban; „megfelelő” társadalmi „táptalaj”.

Szintén említésre került már, hogy a bicsérdyzmus hanyatlása még a „mester” magyarországi tartózkodása idején megkezdődött. Ehhez nem kis mértékben járult hozzá maga Bicsérdy Béla, aki 1930-tól már egészen biztosan beszüntette nyilvános előadásait és 1933 után még a könyveit is kivonta a kereskedelmi forgalomból. Így a reflektorfényből önként „kivonuló” hősünket természetesen már a média sem találta olyan érdekesnek és a „megváltó eszme” lassan-lassan a feledés homályába merült, megalapítójával egyetemben.

A második világháborút követő 35-40 év valóságos istencsapás volt a bicsérdyzmus számára. Hősünk műveit elégették, vagy bezúzták, híveit némely esetben még üldözték is. A rendszer enyhülésével azonban már egyre többet lehetett (pozitív előjellel is!) beszélni Bicsérdyről. A népszerű tévériporter, Vitray Tamás több interjút is készített bicsérdystákkal, a hetvenes-nyolcvanas években.

¹⁸² Bicsérdy 1995b, 343-344.

¹⁸³ Bicsérdy 1995c, 717.

Az 1985-ben hamvaiból feltámadt magyarországi vegetáriánus mozgalom felkarolta a még élő tanítványokat, akik a kilencvenes évek végéig, viszonylag rendszeresen tartottak előadásokat (különböző fórumokon) hősükről és rendszeréről. Bicsérdy egyik legfanatikusabb tanítványa, Magyar Ilona, még a műveit is kiadta a kilencvenes években. Ám mindez együttesen sem tudta igazán felkavarni a kedélyeket.

Összefoglalásképpen tehát megállapíthatjuk, hogy a több évtizednyi kényszerű hallgatás megtette a hatását. Bicsérdy Béla neve kikerült a köztudatból, és ezen az állapoton még a nyolcvanas-kilencvenes években történt pillanatnyi fellángolások sem tudtak igazán jelentős mértékben változtatni.

4. Bicsérdy – tanítványok és egy követő

Békés Antal (1913)

Békés Antal 1913. december 10-én született és nyolc éves volt, amikor családjával Székesfehérvárról Budapestre költöztek. Apjának vendéglője volt itt, de – állítólag – rossz üzletember volt, így hamar tönkrementek. Negyedikes gimnazista volt, amikor édesanyja rákban meghalt.

Iskolai tanulmányait ezért abba kellett hagynia, majd átmenetileg egy festéküzletben lett kifutó. Heti 12 pengőből kellett fenntartania magát, ugyanis családja ekkor már szétszóródott. Apja egyedül a lakását fizette. Egy idő után beállt kárpitós-ipari tanulónak és kitanulva szakmáját sokáig ebből is élt meg.

A bicsérdyizmussal egy különös véletlen folytán ismerkedett meg. Egyszer közlekedési balesetet szenvedett és eltört a lába. Mivel nagyon nehezen forrt össze a csontja, 6 hónapon keresztül volt táppénzen, s mindössze heti 5 pengőt kapott. Ez idő tájt minden reggel (botra támaszkodva) Pestről átgyalogolt a Gellért-hegy alatt lévő, Dunába épített uszodába. Itt ismerkedett meg egy aktív tanárral, aki a jelen lévő – főleg levente – fiúknak sokszor tartott természettudományos előadásokat, így a vegetarizmusról és a bicsérdyizmusról is.

Ezután élénken elkezdett érdeklődni Bicsérdy Béla iránt, akinek „A Halál legyőzése” című könyvét megszerezvén, azt 24 óra alatt kiolvastva azonnal az „eszme” híve lett. Örömmel konstataálta, hogy táplálkozásán nem nagyon kell változtatnia, hisz az

irtózatosszegénység miatt eddig is csak egyszer evett naponta: fél kiló kenyeret és 5 deka vaját.

Később személyesen is megismerkedett a „mesterrel”, akinek rendszeresen járt az előadásaira. Ezek a vasárnap és hétköznaponként – leginkább pesterzsébeti villájában tartott – ún. értekezései teljesen ingyenesek voltak. Bicsérdy elfogadott ugyan adományokat, de a nehezebb körülmények között élő tanítványainak ő maga adott pénzt. Békés Antal szerint Bicsérdy Béla – némely természettudományi tévedése ellenére – egy univerzális tehetség volt. Könyvtára több ezer kötetből állt, állítása szerint csak az ajtó- és ablaknyílásokon nem voltak könyvei a „mesternek”. Vitatkozni nem lehetett vele.

A háború után magánúton leérettségizett és a Budapesti Agrártudományi Egyetem kertészeti szakán, egy tanfolyam keretén belül gyümölcskertészeti szakbizonyítványt szerzett. A 80-as évek végén az „Életreform klub” előadássorozatának keretén belül több előadást is tartott Bicsérdyről. Többször is visszatért a főtt vegetárius kosztra. Állítása szerint az „eszmében” nem, csak a kitartásában csalódott. Jelenleg Budapesten él.¹⁸⁴

Magyar Ilona (1914)

Magyar Endréné (szül. Járvás Ilona) 1914. szeptember 9-én született Nagykőrösön. Édesanyja Kocsis Eszter református, édesapja Járvás László, katolikus vallásúként volt anyakönyvezve. Egyik szülője sem követte eredeti vallását, hanem (az akkor virágzásukat élő) baptista, nazarénus és jehovista gyülekezetekbe jártak nagy buzgalommal. Valószínűleg ez lehetett az oka, hogy leányukat sohasem keresztelték meg, aki azonban a református vallást fogadta el, mert a katolikust nem szereti. Nyolcan voltak testvérek, akik közül Sára és Erzsébet nevű nővérei szintén vegetáriusok voltak.

Férje, néhai Magyar Endre, egy szegedi zsidó értelmiségi családból származott. 1944-ben a németek elfogták és több társával együtt a Ferenc-csatornába lőtték, amit óriási szerencsével ugyan túlélte, de emiatt 100%-os hadirokkanttá nyilvánították. Ő is bicsérdysta volt és ezzel az életmóddal sikerült valamennyire rendbe hoznia magát, de egészségét tökéletesen visszaszereznie már sohasem tudta. Folyamatos ápolásra szorult, nyolcadik szívgörcse következtében az 50-es évek közepén elhunyt. Eszperantistaként állítólag több művet is lefordított magyarra. Tagja volt a Magyar Dolgozók Pártjának, ahonnan (állítólag fanatikus bicsérdysta életmódja miatt) egy idő után kizárták.

¹⁸⁴ Források: Békés Antal: Egy 87 éves bicsérdista visszaemlékezései. In: Életerő, 2001. március 8. évf. 6. sz. 17. ; videofelvétel: 2002. november 2. és Békés Antal személyes közlése (2007. december 7.) alapján.

Egy lányuk született: Éva. Mivel ő a „konkurens” mazdaznán életmód híve lett, sokszor került összetűzésbe édesanyjával. Ő a 80-as évek végén hunyt el.

Magyar Ilona, elmondása szerint fanatikus bicsérdysta. Gyerekkorában (kb. 15 évesen) súlyos gyomorfekélyt kapott, amit az orvosok nem tudtak rendbe hozni. Ez idő tájt akadt rá egy bolhapiacon Bicsérdy Béla műveire (A Halál legyőzése és A reforméletmód prospektusa), amiket rögtön meg is vett és a könyvek útmutatásai alapján teljesen kigyógyította magát betegségéből. Ezután fanatikus híve lett a „mesternek”, amiért szüleivel állandóan összetűzésbe került. Egyszer az egyik könyvét el is égették.

Egy alkalommal (karácsony környékén) megszökött szüleitől és egyenesen Bicsérdyhez ment, akinél három napot töltött vendégségben. A „mester” egyébként már az első napon arra kötelezte az ifjú Ilonkát, hogy azonnal írjon haza a szüleinek, miszerint három napon belül otthon lesz, ugyanis nem szeretett volna egy újabb rendőrségi ügyet a nyakába. Így a mozizással és margitszigeti sétákkal egybekötött háromnapos „kiruccanás” után Ilonka újra visszatért szüleihez, ám – a már előbb említett – két nővére „falazásának” köszönhetően rendszeresen látogatta a „mester” előadásait.

Nagyon szerencsésnek érzi magát, amiért személyesen ismerhette őt, mert a legcsodálatosabb embernek tartja, akivel valaha is találkozott életében. Véleménye szerint az egész lénye felülmúlta az átlagember magatartását, tudásával, felkészültségével mindig lenyűgözte hallgatóságát. Állítása szerint Bicsérdy soha nem foglalkozott politikával¹⁸⁵ és egyházi kérdésekkel. Társalogni nem tudott, csak prédikálni. Határozott, szigorú, de végtelenül jóságos és önzetlen ember volt. Ha egy tanítványa anyagilag rosszul állt, attól nemhogy nem fogadott el semmit, hanem még támogatta is. 1951-ben bekövetkezett haláláig rendszeresen leveleztek.

Békés Antalhoz hasonlóan ő is több előadást tartott Bicsérdyről az „Életreform klub” előadássorozatának keretében. A 90-es évek közepén, saját költségén megjelentette a „mester” műveit reprint kiadásban, 1000 példányban. Ugyancsak ő adta ki a Bicsérdy által már 1913-ban illetve az 1920-as években megírt, de nyomtatásban még soha meg nem jelent „Bölcsesség könyveit”, valamint Pesterzsébeti értekezések címmel, a hősről által, leginkább a II. világháború alatt tartott előadásainak anyagát. Tervezte egy Bicsérdy-alapítvány létrehozását is, ám ez a kísérlete végül kudarcba fulladt.

Az Egészség-vár alapítvány zsűrije 2000-ben, Magyar Ilonának ítélte a Vegetáriánus Életmű Díjat. Jelenleg Budapesten él.¹⁸⁶

¹⁸⁵ Ezt úgy pontosíthatjuk, hogy csak nagyon ritkán.

¹⁸⁶ Magyar Ilona személyes közlése a szerzőnek. (2007. november 27-28-29. és december 3.)

Baricz Lajos (1888-1988)

Baricz Lajos 1888-ban született, az erdélyi Gyergyóalfaluban. 1945-ig csndőrtiszthelyettesként szolgált. Később áttelepült Magyarországra, 1956-tól haláláig Szigligeten élt. Kalocsai Tiborral kötött eltartási szerződést, kinek elmondása szerint a mindig kedves, szeretetteljes és jóindulatú bicsérdysta öregúr, még 99 évesen is nagyon jó szellemi és fizikai kondícióval rendelkezett. 1988. június 3-án hunyt el, 100 éves és egy hónapos korában.¹⁸⁷

Bobletek György (1903-1983)

Bobletek György 1903. december 27-én született Erdélyben. Itt építészmérnöki diplomát szerzett és magánvállalkozóként működött. 1941-ben Budapestre költözött.

Ismerősei szerint egy nagyon kedves, joviális úriember volt, aki nagyon komolyan vette bicsérdysta életmódját. Állítólag télen-nyáron fürdött a Gellért-hegyi háza előtt lévő medencéjében. Feleségét is rá akarta venni erre az életmódra, de az nem állt kötélnek. Neje alkoholista lett és idegbeteg, 1973-ban öngyilkosságot követett el.

Bobletek 1983. március 27-én, a Magyar Televízió „A Hét” című műsorában szerepelt. Az interjú során elmondta, hogy Gellért-hegyi telkének árából egy alapítványt szeretne létrehozni. Ebből olyan vegetáriusokat kívánt díjazni, akik az emberiség javát szolgálják az ésszerű életmód kialakításával.

Terve nem valósulhatott meg, mert két héttel később, április 11-ről 12-re virradóra egy brutális rablógyilkosság áldozata lett. A rendőrség által már korábbról jól ismert támadóját végül elfogták. Gyilkosa, egy kazettás magnó miatt oltotta ki az öregúr életét.¹⁸⁸

Bobletek György elévülhetetlen érdemeket szerzett az „eszme” szolgálatában. Bicsérdy Béla 1913-ban fejezte be nagy, (1060 oldalas) Bölcsességkönyvét, mely állítása szerint 1500 természettörvényt tartalmazott.¹⁸⁹ Ezt soha nem adta ki és a második világháború forgatagában nyoma is veszett. Ám Bobletek, 23 évi lankadatlan nyomozás után, 1968. november 1-jén megtalálta.

A mű meglehetősen rossz állapotban volt. Csak 736 oldal került elő, de a víz és a sár miatt még így is elég sok oldal olvashatatlan maradt. Lemásolását 1971. január 19-én

¹⁸⁷ Kalocsai Tibor közlése alapján.

¹⁸⁸ Kristóf 1986, 327-544.

¹⁸⁹ Bicsérdy 2004, 33.

kezdte meg és néhány példányt készített róla.¹⁹⁰ Nyomtatásban csak 2002-ben jelenhetett meg először, Magyar Ilona jóvoltából.

Dávid Gyula (1900-2000)

Dávid Gyula 1900. április 12-én született, feltehetőleg Békéscsabán.¹⁹¹ Itt egy óriási vaskereskedése volt, amit a második világháború után államosítottak. Schirilla György is megemlékezik róla könyvében, mint fanatikus bicsérdystárol.¹⁹² A „mester” két, még ma is élő tanítványa szerint azonban Dávid Gyula soha nem fogadta el a teljes nyerskosztot és rendkívül beképzelt ember volt. Állítólag azt hirdette magáról, hogy nem Bicsérdy, hanem ő (!) az igazi „mester”. Ezen kívül „Biblia-mániás” volt.¹⁹³

Nagyon sok előadást tartott és gondolatait le is jegyezte. Megközelítőleg 1000 oldal kéziratot hagyott hátra. 99 évesen hunyt el.¹⁹⁴

Dobákné Oláh Júlia (1904-2000)

Dobák Sándorné (szül. Oláh Júlia) 1904. november 3-án született egy vendéglős család kilencedik gyermekeként. Tízen voltak testvérek, közülük heten érték meg a felnőttkort. Kilenc hónapos korában egy baleset következtében súlyos belső sérüléseket szerzett. Az orvosok nem tudtak vele mit kezdeni. Gipszbe akarták tenni, ám ezt családja nem engedte. Egy éven keresztül sírt éjjel-nappal, olyan fájdalmai voltak. Ezek végül elmúltak, de kiderült: a kis Julika csípőficamos és valószínűleg élete végéig nyomorék marad.

A négy középiskola elvégzése után varrónőnek tanult. Miután kitanulta mesterségét, 22 évesen Budapestre jött, ahol a legjobb női szalonokban fordult meg. Végül a Jelmezkölcsönző Vállalathoz került, ahonnan évekkel később nyugdíjba ment. Mivel nagyon zavarta kacsázó járása, az ortopéd klinikán érdeklődött, hogy nem tudnának-e valamiképpen segíteni rajta. Ott kiderült, hogy nem műthető, de javasolták, hogy tornásson. Ekkor tanulta meg a – már ismertetett – Müller-tornát, melytől valóban jobban érezte magát, de a csontjait nem rakta helyre.

¹⁹⁰ Bicsérdy 2002a, 3.

¹⁹¹ Személyes ismerőse, Vadnai Zsolt közlése alapján.

¹⁹² Schirilla 1988, 174-175.

¹⁹³ Magyar Ilona és Békés Antal személyes közlése.

¹⁹⁴ Vadnai Zsolt közlése alapján.

1930-ban férjhez ment. Ekkor 34 kg volt. Viszonylag jól éltek, két év leforgása alatt fel is hízott 64 kilóra. Innentől kezdve azonban évekig betegeskedett. Ízületi gyulladása kezdődött, melynek következtében menni sem bírta a fájdalomtól. Később májdaganatot, hólyagrákot és tüdőbajt kapott, veséje elgennyesedett. Férjének nyíltan megmondták az orvosok, hogy nem tudnak rajta segíteni és valószínűleg rövid időn belül meg fog halni.

Azonban egy férfi ismerőse (aki Bicsérdy Béla útmutatásai alapján gyomorrákjából gyógyította ki magát), már alig várta, hogy Julika kijöjjön a kórházból. Ekkor odaadta neki a „Halál legyőzéséből” készített jegyzeteit. A megadott instrukciókat betartva (bélbeöntéssel egybekötött böjtölés és nyerskoszt) a fiatal varrónő minden fájdalma megszűnt a harmadik hónapban. Hat hónap elteltével pedig minden betegségéből kigyógyult, amit az orvosok éveken keresztül hasztalan kezeltek.

Orvosaihoz visszatérvén, senki nem ismert rá – az időközben 30 kilót leadott –, és a halál torkából megmenekült hősünkre. Mindannyian örültek persze a hihetetlen gyógyulásnak, de egyúttal kijelentették azt is, hogy térjen vissza a húsevésre, mert állati fehérje nélkül 2-3 hónapon belül el fog pusztulni. Ám ő nem fogadta meg tanácsaikat és minden, e tekintetben aggódó orvosát 30-40 évvel túlélte.

Gyógyulása után felkereste Bicsérdy Bélát, aki tanítványává fogadta. Elmondása szerint a „mester” összes művét indexre rakták, mert az orvosok veszélyeztetve látták az egzisztenciájukat. Budapest ostromáig tartotta vele a kapcsolatot, előadásait rendszeresen látogatta. Véleménye szerint Bicsérdy egyénisége óriási segítséget adott a további kitartáshoz. Örök hálával és szeretettel gondolt „Mesterére”.

Férje 1939-ben elhunyt, azóta egyedül élt. 1946-ban egy ismerőse tanácsára el kezdett jógázni, mire pár év után annyit javult a csípőficama, hogy járáshibája szinte észrevehetetlenné vált.

Véleménye szerint életmódja nagyon nehéz, mert az emberek nem szívesen mondanak le a jól megszokott ételeikről, életvitelükről. Ezért erre fejlődni kell. Kellő hit, akarás és kitartás kell hozzá, amivel hagyományosan csak kevés ember rendelkezik. Ám aki egészséges akar lenni, az minden áldozatra képes, hisz betegen az élet egy fabatkát sem ér. Szerinte három lényeges dolog van, amire oda kell figyelni: a légzés, a testmozgás és a táplálkozás. Ez biztosítja a hosszú, boldog és örömteli életet.¹⁹⁵

Dobákné Oláh Júlia a 80-as évek végétől rendszeresen tartott előadásokat az „Életreform klub” keretein belül és különböző művelődési házakban. Rendszeres

¹⁹⁵Források: Dobákné – Kiss – Tóth 2001, 7-14. és az MTV 1991. március 24-én sugárzott felvétele alapján.

résztevője volt az Etká-féle jógatáboroknak is. Fél évvel 96. születésnapja előtt, 2000. május 30-án hunyt el.

Szlifka Pál (1953)

Szlifka Pál 1953-ban született Budapesten. Még kisgyermek volt, amikor családjával Gödöllőre költöztek, jelenleg is itt él.

Tizenhat éves volt, amikor egyszer olyan rosszul lett az iskolában, hogy azonnal orvoshoz kellett vinni. A diagnózis szerint epilepsziája volt. Betegségét rendkívül szégyellte és minden erejével arra törekedett, hogy ebből kigyógyuljon.

Éveken keresztül kézilabdázott egy gödöllői sportklubban, ami – állítása szerint – nagyon sok mentális nehézségen átsegítette, ám egészségi állapota ettől nem javult. Ekkoriban már 120 kiló volt és érezte, hogy nem jár helyes úton, de a megoldást ekkor még nem sikerült megtalálnia.

1994 környékén azonban kezébe került egy újságcikk, ami fordulópontot jelentett az életében. A Pest Megyei Hírlap egy interjút közölt – az általunk már jól ismert – Dobákné Júliával, aki részletesen beszámolt arról, hogyan sikerült legyőznie szörnyű betegségeit a bicsérdysta életmóddal. Mivel Julika néni szintén Gödöllőn lakott, feleségével együtt személyesen felkeresték és megvásárolták tőle Bicsérdy már-már klasszikusnak számító művét: „A Halál legyőzését”.

Ezt elolvassván, nejevel együtt azonnal abbahagyták a húsevést és egyre inkább a (Bicsérdy-féle) nyerskosztos táplálkozásra tértek át. Ennek következtében egészségi állapotuk jelentős mértékben javult. Pál betegsége szinte teljesen megszűnt és 46 kilót lefogyott. Neje egészségügyi problémái szintén megoldódtak. Két leányuk fokozatosan „tért meg”: a kisebbik öt, a nagyobbik tizenöt éves kora óta nem fogyaszt húst.

Szlifka Pál – állítása szerint – nem csak a táplálkozás terén tanult a „mestertől”, hanem a szellemi dolgokat illetően is. Az életről alkotott felfogása ennek tükrében, a következőkben foglalható össze: Minden mindennel összefügg, véletlenek nincsenek. Fontos a fegyelem, a kitartás és a türelem folyamatos gyakorlása. Hazugságokkal nem lehet az életben előrébb lépni, csak a szeretet és az Istenbe vetett hit old meg mindent.

Hálát ad a sorsnak betegségéért, mert e nélkül nem biztos, hogy rátalált volna a helyes útra.¹⁹⁶

¹⁹⁶ Szlifka Pál személyes közlése a szerzőnek. (2008. március 17.)

5. Összegzés

Sem a magyar, sem a világtörténelem nem szűkölködik olyan emberekben, akik – kvalitásukat messze túlbecsülve – prófétának, vagy valamilyen gurunak állították be magukat. Napjainkban sem szenvedünk hiányt belőlük és minden bizonnyal még a jövőben is szép számmal lesznek ilyenek. Ám legtöbbjükéről elmondható, hogy a társadalom csak egy nagyon szűk rétegét tudták megérinteni, és amilyen gyorsan megjelentek, olyan hamar el is tűntek a történelem süllyesztőjében. Azonban Bicsérdy Béla és a nevével fémjelzett bicsérdyizmus egy teljesen más kategóriába tartozik.

Nyugodtan kijelenthetjük, hogy rendszere szinte semmi olyan új dolgot nem tartalmazott, amit évtizedekkel, vagy évszázadokkal korábban, már le ne írtak volna előtte mások is. A dolgozatból mindenki számára kiderülhetett, hogy jó néhányan voltak már hősünket megelőzően is, kiknek tanítása néha rendkívüli mértékben hasonlított a bicsérdyizmusban lefektetett alapelvekhez. De olyan, aki rövid öt év leforgása alatt akkora tömeghisztériát tudott volna kiváltani, mint a „magyar mester”, egy sem akadt.

Roppant érdekes viszont, hogy a felfokozott hangulat és még inkább a megmozgatott óriási tömegek ellenére Bicsérdyre is áll: amilyen gyorsan megjelent, olyan hamar el is tűnt. A „koplaló király” Arnold Ehretnek ma is vannak hívei. A Sebastian Kneipp által alkalmazott és nevével fémjelzett kúrát még ma is használják a természetgyógyászok. A Vincenz Priessnitzről elnevezett borogatás és keresztkötés ma is része az orvosi praxisnak. A Horthy-korszakban szintén népszerű Mazdaznan mozgalomnak a mai Magyarországon is van szervezete.

Bicsérdyvel kapcsolatban azonban nem maradt fenn semmi. Se szervezet, se folyóirat, se orvosilag ajánlott kúra. A nevével fémjelzett irányzatot a nagyobb lexikonok említik ugyan, ám ezek legtöbbje kizárólag arra szorítkozik, hogy ez nem más, mint a vegetarianizmusnak az egyik fajtája. Talán már nem kell bővebben kifejtenünk, hogy a Bicsérdy által meghirdetett eszmerendszer jóval több, mint nyers vegetáriánus étrend. A lexikonokhoz hasonlóan valószínűleg a korabeli társadalom nagy része is a nyerskosztnál „ragadhatott le”, hisz hősünk többször is megemlíti, hogy az emberek nagy többsége nem értette meg a tanításait.

Összességében azt állapíthatjuk meg, hogy a bicsérdyizmus névvel illetett reforméletmód teljesen elválaszthatatlan Bicsérdy Béla személyétől. A „mester” önkéntes visszavonulása a közéletből törvényszerűen szüntette meg az általa (is) gerjesztett

indulatokat és annak a lehetőségét, hogy az „eszme” tartósan „gyökeret ereszhessen” és névadójának halála után is fennmaradhasson.

Szinte döbbenetes, de a húszas évek erdélyi és magyarországi társadalmára óriási hatást gyakorló hősünkről (legjobb tudomásunk szerint) még semmilyen társadalomtudományi, vagy történeti munka nem jelent meg. Pedig csak a sajtóban betöltött szerepének, rendőrségi ügyeinek és egyéb botrányainak részletesebb elemzése is évekre menő munkát adhatna a jövő kutatóinak, nem beszélve a több ezer tanítványának, a társadalomban elfoglalt helyzetének alaposabb vizsgálatáról.

Tanulmányunkat abban a reményben fejezzük be, hogy sikerült meggyőzni az olvasót: Bicsérdy Bélát sokkal nagyobb figyelem illetné meg a jelenleginél.

Melléklet 1; Kronológia (fontosabb dátumok)

IDŐPONT	ESEMÉNY
1872. márc. 20.	megszületik Pesten
1892.	kereskedelmi érettségit tesz Fogarason
1893.	különbözeti érettségit tesz Nagyváradon
1892-1893.	első állása Berettyóújfalun; szifiliszos lesz
1893-tól kezdődően	önképzés; kísérletek önmagán
1900-as évek eleje	atlétikai világrekordjai
1909.	magánelőadások megkezdése
1916.	nyugdíjba vonul
1921.	nyilvános előadások megkezdése
1923.	megjelenik első műve: „Az Életművészet könyve”
1926.	magyarországi látogatása; a „Bicsérdy-láz” tetőpontja
1930.	áttelepül Magyarországra
1930-1944.	teljes kivonulás a nyilvánosságból; ingyenes magánelőadások tanítványai részére
1944-1951.	emigrációs évek Németországban és az Egyesült Államokban
1951. dec. 7.	meghal Billingsben (USA)

Melléklet 2; Bicsérdy Béla művei (rövidített címek)

CÍM	KIADÁS HELYE	KIADÁS ÉVE
Az Életművészet könyve és Makrobiótika	Kézdivásárhely	1923.
	Fogaras	1924.
A Halál legyőzése	Fogaras	1924.
	Fogaras	é.n.
	Fogaras	1925.
	Budapest	1938.
	Budapest (1938-as reprint)	1994.
	Budapest (1938-as reprint)	1995.
	Budapest (1938-as reprint)	2003.
Az Ember hivatása	Fogaras	1924.
	Nagyszeben (románul)	1925.
	Budapest (1924-es reprint)	1997.
A reforméletmód prospektusa	Fogaras	1925.
	Budapest (1925-ös reprint)	é.n.
	Budapest (1925-ös reprint)	1997.
Az élet könyve / A gondolaterők hatalma	Arad	1928.
	Budapest (1928-as reprint)	1995.
Bölcsesség könyve I.	Budapest	2002.
Bölcsesség könyve II.	Budapest	2002.
Pesterzsébeti értekezések sorozata I.	Budapest	2003.
Pesterzsébeti értekezések sorozata II.	Budapest	2004.

Melléklet 3: Gyógyultak és tanítványok névjegyzéke

NÉV	FOGLALKOZÁS	TELEPÜLÉS	BETEGSÉG
Bárán Gábor	szövőgyári tisztviselő	Sepsiszentgyörgy	tüdőbaj
Bartalis Ferenc	volt vm-i közjegyző; szeszgyárigazgató	Fogaras	?
Bartók Ernő	erdő és építészfőmérnök	Fogaras	?
Dr. Benesóczky István	ügyvéd	Karcag	?
Bertia Gyula	bodegás	Marosvásárhely	krónikus torokgyulladás
Buday János	pápai kamarás, főesperes plébános	Petrozsény	cukorbetegség, vesebaj, álmatlanság etc.
Csiky János	vegyész	Borrév	tüdőbaj
Evien Eugen	újságíró	Szovátafürdő	?
Fancsaly Nándor	géplakatos	Vulkán	tüdőbaj
Fekete Frigyes	bankfőnök	Brassó	gyomororrák
Galló Mihály	festő és szobrász	Petrozsény	tüdőbaj
Dr. Gerasim Aurél	táblabíró	Nagyszeben	gyomororrák
Gerber Jolán	iparművész	?	4 súlyos betegség
Gerber Sándor	sajtgyáros	Marosvásárhely	gutaütés, rövidlátás
Gergely Mária	kosztadó	Nagyszeben	vesebaj
Hoffmann, Curt	főiskolai hallgató- kertész	Drezda-Pozsony	tüdőbaj
Inkey László	banktisztviselő	Budapest (?)	?
Jakab Gyula	keramikus	Aiud	gutaütés, jobboldali lebénulás
Jartó Imre	nyug. tanító	Makó	?
Juhász Attila	mérnök	Arad	?
Dr. Kiss Elek	unitárius teológiai dékán	Kolozsvár	?
Kovács Károly	lakatos	Sepsiszentgyörgy	idegbaj

Dr. Lesnyovszky Ernő	törvényszéki bíró és ügyvéd	Szováta	súlyfölsleg
Lówy Samu	kereskedő	Bécs	tüdőbaj
Lukits János	kereskedő	Marosvásárhely	reuma, idegesség, aranyér
Magyar Endre	gépszerelő	Budapest (?)	távollátás
Mayer László	erdőmérnök	Bátaszék	?
Meggyesi Gyula	fényképész	Marosvásárhely	?
Muntean, Juon	kereskedősegéd	Gyulafehérvár	tüdőbaj
Nagy Mária	hivatalnoknő	Szováta	?
Nuridsán Bálint	cipészsegéd	Kolozsvár	tüdőbaj
Oláh Rózsika	gyógyszerész	Kolozsvár	tüdőbaj
Olasz János	asztalos	Marosvásárhely	szívbj
Dr. Pál Aladár	törvényszéki bíró	Nagyvárad	?
Pataky János	ácsmester	Nagyszalonta	tüdőbaj
Preissner Imre	sportember	Brassó	?
Salamon Izidor	műbútorasztalos	Déva	?
Schuller Béla	géplakatos	Budapest (?)	?
Sebők Ádám	MÁV kazánkovács	Budapest	gyomorhaj
Steffler Dezső	gyógypedagógiai tanárjelölt	Budapest (?)	?
Sütő István	földbirtokos	Zabola	gyomorhaj
Szemere Dániel	nyug. rendőrfelügyelő helyettes	Debrecen	szívbj
Tárai Ferenc	színész	Kolozsvár	?
Tersánszky János	iparművész	Budapest	?
Tóber Rudolf	uradalmi igazgató	Micskepuszta	vesebaj
Tokos Lajos	műszaki tisztviselő	Budapest (?)	gyomorfehély, aranyér

Tóth György	nyug. MÁV tisztviselő	Debrecen	gyomor- és szívbetegség
Uzoni János	postafőtiszt	Budapest (?)	?
Ürmössy János	telekkönyvvezető	Fogaras	?
Dr. Vancea, Josif	ügyvéd	Marosvásárhely	szív-, gyomor-, idegbaj
Varga István	asztalosmester	Szeged	gyomorrák, tüdőbaj
Várszeghy /Vékás/ István	tenor, karénekes	?	6 súlyos betegség
Vass János	asztalos	Moroeni	tüdőbaj
Véver Oszkár	filozófus	Szentendre	?
Dr. Vinczy Károly	egyetemi titkár és tanár	Szeged	?
Vrantsits Károly	nyug. őrnagy	Temesvár	szív- vízibetegség, asztma
Vulkán Pál	kerékgyártó	Vulkán	csontreuma

Megjegyzés

A táblázatban szereplő nevek kizárólag a bibliográfiában megadott, Bicsérdy Béla által írt művekből származnak. A válogatás meghatározott kritériumokon alapszik. Csak azok a személyek kerültek feltüntetésre, akiknek biztosan tudjuk a teljes nevét és a foglalkozását is. Ebből kifolyólag nem szerepel a táblázatban az a több tucat ember, akinek teljes neve ismeretlen, vagy foglalkozása nem pontosan meghatározható.

A feltüntetett személyek nagy többségét a betegségükből ideiglenesen vagy véglegesen kigyógyult emberek alkotják, akik mellett olyan tanítványok/követők is megtalálhatók, akik mindenféle komolyabb egészségügyi probléma nélkül csatlakoztak az „eszméhez”.

Bibliográfia

Bicsérdy 1995a

Bicsérdy Béla: *Az élet könyve. /Az élet könyve és gondolaterők hatalmának I. része/ Az emberi egészség, erő, élet és munkaképesség visszaszerzését és állandósítását lehetővé tevő ismertetéseket tartalmazza, számos étrenddel és több száz gyakorlati példával. I. kötet A* Reprint kiadás, Budapest, Magyar Ilona, 1995. (első kiadás: Arad, Aradi Hírlap nyomdatársaság, 1928.)

Bicsérdy 1995b

Bicsérdy Béla: *Az élet könyve /Az élet könyve és gondolaterők hatalmának I. része/ Az emberi egészség, erő, élet és munkaképesség visszaszerzését és állandósítását lehetővé tevő ismertetéseket tartalmazza, számos étrenddel és több száz gyakorlati példával. I. kötet B* Reprint kiadás, Budapest, Magyar Ilona, 1995. (első kiadás: Arad, Aradi Hírlap nyomdatársaság, 1928.)

Bicsérdy 1995c

Bicsérdy Béla: *A gondolaterők hatalma. /Az élet könyvének II. része/ Az emberi akarás és életképesség visszaszerzésének, állandósításával és tökéletesítésével összefüggő ismereteket tartalmazza. II. kötet* Reprint kiadás, Budapest, Magyar Ilona, 1995. (első kiadás: Arad, Aradi Hírlap nyomdatársaság, 1928.)

Bicsérdy 1996

Bicsérdy Béla: *A Halál legyőzése. Az életnek évszázadokig terjedhető meghosszabbítása. (Makrobiótika) A vénülés és az összes betegségek leküzdése minden életkorban kizárólag természetes úton. Számos fejezettel bővített IV-ik kiadás.* Reprint kiadás, Budapest, Magyar Ilona és Járvás Erzsébet, 1996. (első kiadás: Budapest, Mojsza János kny., 1938.)

Bicsérdy 1997

Bicsérdy Béla: *Az ember hivatása és a reformélelmód prospektusa egy kötetben* Reprint kiadás, Budapest, Magyar Ilona és Járvás Erzsébet és Sára, 1997. (első kiadás: Fogaras, Ioan Hatiegan, 1924. ill.: Fogaras, Ioan Hatiegan, 1925.)

Bicsérdy 2002a

Bicsérdy Béla: *Bölcsesség könyve I. kötet.* Budapest, Magyar Ilona, 2002.

Bicsérdy 2002b

Bicsérdy Béla: *Bölcsesség könyve II. kötet.* Budapest, Magyar Ilona, 2002.

Bicsérdy 2003

Bicsérdy Béla: *Pesterzsébeti értekezések sorozata I. kötet. Az élet könyve és gondolaterők hatalmának VIII. része.* Budapest, Magyar Ilona, 2003.

Bicsérdy 2004

Bicsérdy Béla: *Pesterzsébeti értekezések sorozata II. kötet. Az élet könyve és gondolaterők hatalmának VIII. része.* Budapest, Magyar Ilona, 2004.

Dobákné – Kiss – Tóth 2001

Dobákné Oláh Júlia, Kiss Zsolt, Tóth Lívia: *Gyógyulásunk élményét átadjuk.* Második, bővített kiadás. Budapest, Tóth Lívia, 2001.

Gulyás 1941

Dr. Gulyás Pál: *Magyar írók élete és munkái.* III. kötet (Berényi János-Bredeczky Sámuel), Budapest, Magyar Könyvtárosok és Levéltárosok Egyesülete, 1941.

Gulyás 2002

Gulyás Pál: *Magyar írók élete és munkái.* XIX. kötet, Budapest, Argumentum Kiadó, 2002.

Hajpál 1973

Hajpál Gyula: *Áralakulás a két világháború között. Mezőgazdasági termékek ára.* Budapest, Központi Statisztikai Hivatal Könyvtár és Dokumentációs Szolgálat, 1973.

Károly 1925

Károly Sándor: *Bicsérdy, a gyilkos! Röpirat a legújabb tömegőrületről. A „Mester” súlyos tévedéseiről, áltudományáról, kitűnő üzleti zsenijéről és a félrevezetett tanítványokról tudósít ez az írás. A gondolkodó, érző és még meg nem mérgezett embereket keresi a szerző.* Arad, Phönix kny., 1925.

Kristóf 1986

Kristóf Attila: *Konok zsaruk, hiszékeny gyilkosok.* Budapest, Magvető, 1986.

Magyar Festők 2002

Magyar Festők és Grafikusok Életrajzi Lexikona, I. kötet /A-K/ (szerk.: Szabó Ákos András), NBA Kiadó, Nyíregyháza, 2002.

Magyar Nagylexikon 1994

Magyar Nagylexikon, Harmadik kötet, Bah-Bij, Budapest, Akadémiai Kiadó, 1994.

Michelet 1999

Jules Michelet: *A tenger*. Café Babel, 1999. 33. sz. 115-120.

Müller 1908

Müller, Jörgen Peter: *Az én módszerem*. Budapest, Kostyál Jenő, 1908.

Némäti 1895

Némäti Kálmán: *Táplálkozásunk törvénye*. Budapest, Robicsek biz., Weisz ny., 1895.

Némäti 2001

Némäti Kálmán: *Nagy-Magyarország ismeretlen történelmi okmánya; Hungár sarkantétel; Árpád népének hét törzse hun volt; Bál Czeefon a kairói óriás-szfinx; Szfinx történelmi kutatásom*. Reprint kiadás, Budapest, Anahita-Ninti Bt., 2001. (első kiadások: Budapest, 1911; Tápióbücske 1893; Budapest 1908-1916-1914.)

Oláh – Kállai – Vadnai 1989

Dr. Oláh Andor, Kállai Klára, Vadnai Zsolt: *Reformkonyha. A természetes életmód és étrend elmélete és gyakorlata*. Második, bővített kiadás. Budapest, Mezőgazdasági Kiadó, 1989.

Révai 1998

Révai Új Lexikona, III. kötet Bib-Bül, Szekszárd, Babits Kiadó, 1998.

Romániai Magyar Irodalmi Lexikon 1981

Romániai Magyar Irodalmi Lexikon, Bukarest, Kriterion, 1981.

Schirilla 1988

Schirilla György: *Vegetáriánuskönyv*. Budapest, HungariaSport Reklám és Marketing Vállalat, 1988.

Schott 1993

Schott, Heinz: *A medicina krónikája*. Budapest, Officina Nova, 1993.

Soós 1926

Dr. Soós Gábor: *Bicsérdy Béla a természetes gyógy- és új életmód feltalálója, melynek követése estén mindenféle belső szervi betegségből ki lehet gyógyulni, megiffjodni és sokáig élni*. Oradea-Nagyvárad, Tiszántúli Hírlap kny., 1926.

Szabó 1968

Szabó László: *Bűnügyi múzeum. Válogatás az 1945 előtti nagy bűnesetekből.* Harmadik kiadás. Budapest, Népszava, 1968.

Székely 2000

Székely, Edmond Bordeaux: *A böjtölés esszéus tudománya és A mértékletesség művészete.* (ford.: Dr. Szentesy E. András), Budapest, Living Earth – Elő Föld Kft., 2000.

Szinnyei 1903

Szinnyei József: *Magyar írók élete és munkái.* IX. kötet Mircse-Oszvaldt, Budapest, Hornyánszky Viktor könyvkereskedése, 1903.

Új Magyar Életrajzi Lexikon 2001

Új Magyar Életrajzi Lexikon, I. kötet A-CS (főszerk.: Markó László), Budapest, Magyar Könyvklub, 2001.

Egyéb felhasznált irodalom

Bicsérdy Béla: *A Halál legyőzése. Az életnek évszázadokig terjedhető meghosszabbítása. (Makrobiótika) A vénülés és az összes betegségek leküzdése minden életkorban kizárólag természetes úton. Számos fejezettel bővített III-ik legnagyobb kiadás.* Fogaras, Ioan Hatiegan, 1925.

Gyáni Gábor: *Hétköznapi élet Horthy Miklós korában.* Budapest, Corvina Kiadó Kft., 2006.

Magyar Értelmező Kéziszótár, Akadémiai Kiadó, (első kiadás: 1972.) Második, átdolgozott kiadás: 2003. Változatlan utánnomás: 2004.

Magyar Larousse Enciklopédikus szótár I. kötet, Librairie Larousse, Paris, 1979 – Akadémiai Kiadó, Budapest, 1991.

Palladis Lexikona, I. kötet A-K, Palladis Rt. Könyvosztálya, Budapest, 1930.

Palladis Lexikona, II. kötet L-Z, Palladis Rt. Könyvosztálya, Budapest, 1930.

Révai Kétkötetes Lexikona, (főszerk.: Juhász Vilmos), Első kötet A-J, Révai Irodalmi Intézet, Budapest, 1947.

Révai Kis Lexikon *A mindennapi élet és az összes ismeretek enciklopédiája*. (szerk.: Csekei VARJÚ ELEMÉR), I. kötet A-J, Budapest, Révai Irodalmi Intézet Kiadása, 1936.

Révai Nagy Lexikona *Az ismeretek enciklopédiája*. XXI. kötet Kiegészítés: A-Z, Budapest, Révai Testvérek Irodalmi Intézet Részvénytársaság, 1935.

Új Idők Lexikona, Harmadik kötet (Assistens-Békepipa), Budapest, Singer és Wolfner Irodalmi Intézet Rt. Kiadása, 1936.

Új Lexikon *A tudás és gyakorlati élet egyetemes enciklopédiája 6 kötetben* (szerkesztették: Dormándi László és Juhász Vilmos) Első kötet A-BRA, Dante-Pantheon kiadás, „Pátria” Irodalmi Vállalat és Nyomdai Részvénytársaság, Budapest, 1936.

Új Magyar Lexikon I. kötet A-C (nyolcadik, változatlan lenyomat) Akadémiai Kiadó, Budapest, 1960.

Folyóiratok

Életerő, 1994. június 2. évf. 6. sz.

1994. július 2. évf. 7. sz.

1994. augusztus 2. évf. 8. sz.

1995. november 3. évf. 11. sz.

2001. március 8. évf. 6. sz.

2001. július-augusztus 8. évf. 11-12. sz.

Élet és Tudomány, 1968. március 1. XXIII. évf. 9. sz.

Magyarország, 1926. március 24. XXXIII. évf. 68. sz.

Nemzeti Sport, 1904. május 15. II. évf. 20. sz.

Pesti Hírlap, 1942. július 26. LXIV. évf. 168. sz.

Internetes források

<http://www.societyofcontrol.com/ppmwiki/pmwiki.php/Main/Namensregister#E>

http://en.wikipedia.org/wiki/Arnold_Ehret

http://de.wikipedia.org/wiki/J%C3%B8rgen_Peter_M%C3%BCller

http://www.mazdaznan.net/mi_a_mazdaznan.htm

<http://de.wikipedia.org/wiki/Mazdaznan>

Mozgóképanyag

Magyar Filmhíradó, 1926. május (116. sz.)

Bicsérdy Béla – a bicsérdizmus megalapítójának megérkezése Budapestre

Magyar Televízió, 1991. március 24.

Interjú Dobákné Júliával

Videó interjú Békés Antallal 2002. november 2.